

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

37^E JAARGANG

WOENSDAG 19 NOVEMBER 1952

No 1852

COMMISSIE VAN REDACTIE

*Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries; C. van den Berg (secretaris)
Redacteur-Secretaris: A. de Wit.*

Assistent-redacteur: J. H. Zoon

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË

*J. E. Mertens; J. van Tichelen;
R. Vandeputte.*

INHOUD

	Blz.
De coördinatie van de sociale verzekering door <i>Drs Th. J. A. Smulders</i>	884
Dividendbeperving door <i>Drs J. C. Brezet</i>	886
Een ontwikkelingsplan voor Suriname door <i>I. Bos</i>	888
De huidige moeilijkheden in het bad- en zwem- inrichtingswezen in Nederland door <i>W. Hessel</i>	891
Ingezonden stuk:	
Het begrip nivellering bij loonvergelijking door <i>Dr J. H. C. Lisman</i>	894
Aantekening:	
Organisatorische aspecten der Europese inte- gratie door <i>Drs F. Hartog</i>	895
Geld- en kapitaalmarkt door <i>Drs J. C. Brezet</i>	896
Recente economische publicaties	897
Statistieken:	
Overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen	898
Verkeer en vervoer in Nederland	899

Dezer dagen

niet zo spannend. De dividendstop is slechts met een jaar verlengd, doch de Minister van Financiën had tevoren gezegd, dat de Kamer het zelf mocht zeggen. Aangezien er ook stemmen waren voor directe opheffing, heeft iedereen een overwinning behaald.

Ook verder de kenmerken van een kalm volk, het totale ingelegde tegoed bij de spaarbanken steeg dit jaar met f 62 miljoen, tegenover een ontsparing van f 137 miljoen over hetzelfde tijdvak van 1951, de kosten van levensonderhoud bleven stabiel over de statistisch reeds bereikbare periode.

Rekenen, niet alleen politiek, ook in de Verenigde Staten. Het kastekort op de laatste door de aftredende President in te dienen begroting belooft het grootste van na de oorlog te worden. Roosevelt sprak in 1938 van een „eighty billion dollar nation”: hij bedoelde toen het nationaal inkomen, thans komen de staatsuitgaven boven dat bedrag.

De indices voor de industriële productie liggen echter al evenzeer boven het hoogste peil, dat na de oorlog werd gezien; het werkloosheidscijfer ligt in de buurt van 1 miljoen, nog geen 1,5 pCt. De kandidaat voor het ministerschap aan het Departement van Handel heeft beloofd, dat het nog beter zal worden: „what we shall need is good old American salesmanship”.

Zal men er ook in slagen de Amerikaanse handelspolitiek in Europa aan de man te brengen? De bescheiden muizen als Nederland en Turkije knagen ijverig aan het net, dat de geweldige leeuw omgeeft; maar, zoals de leeuw uit de fabel, hij doet niet dankbaar. Nu willen zij terugbijten en de G.A.T.T. zou dat niet erg vinden.

Europees gesproken, werkt de Generale tarievenconventie zeer verhelderend, de laatste zitting heeft kans gezien de gezagsverhouding binnen de Europese ijzer- en steenkoolgemeenschap op het internationale handelsvlak op haar plaats te schuiven. Zo ontstaat uit de wirwar toch soms een damslag.

Mag men achteruitslaan? De Duitsers blijven boos op de snelle Saarverkiezingen, die zij als een manoeuvre tegen de spelregels zien. De Franse Minister van Buitenlandse Zaken, een expert in collectieve zetten, met begrip voor de Franse achtergrond, heeft een antwoord aan Bonn gegeven: de verkiezingen gaan door. Men is het immers politiek eens over de Europeanisering van de Saar, hier is geen Frans of Duits probleem.

Minder geestdriftig zal men in Frankrijk allicht zijn over de precisie, waarmee hij een andere collectieve ontwikkeling tegen een Franse achtergrond plaatste: de uitblijvende aanvaarding van de Europese Defensiegemeenschap. Om het Vosmeer de Spie te laten zeggen: „Wat werd er niet al tijds met kibbelen versleten? De hoofden lagen vast ellendig overhoop”. Men bedenke echter dat Vosmeer een onbetrouwbaar persoon was en dat achter het gekibbel der hoofden een goed voorbe-reide organisatie gereed bleek te zijn gemaakt.

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering-Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Aanpassing van ondernemingspensioen-
en spaarfondsen aan de
NIEUWE WETTELIJKE BEPALINGEN

Kantoor: Bellevuestraat 2, Dordrecht, Telefoon 01850-5345

vacatures

N.V. Stoom-Spinnerijen en -Weverijen voorheen
S. J. SPANJAARD, BORNE

vraagt voor spoedige indiensttreding een

CHEF VAN HET BEDRIJFSBUREAU

bij voorkeur academisch gevormd, leeftijd circa
30 jaar.

Naast toezicht op het tarievenbureau en het
bureau voor planning en voortgangscontrole,
dient deze functionaris o.m. het initiatief te kun-
nen nemen ten aanzien van kostprijsverlagende
maatregelen in het bedrijf en van advies te kun-
nen dienen bij de doorvoering daarvan. Ervaring
op dit gebied is derhalve gewenst.

Sollicitanten moeten bereid zijn zich aan een
psychotechnisch onderzoek te onderwerpen.

Sollicitaties te richten aan de Directie, Sta-
tionsstraat 11, Borne.

Het Verbond van Protestants- Christelijke Werkgevers in Nederland

ZOEKT

ECONOOM

Vereisten: Protestants-Christelijke levens-
beschouwing, doctoraal examen economie,
ruime belangstelling voor sociaal-economi-
sche vraagstukken, representatieve figuur,
leeftijd maximaal 35 jaar.

Enige ervaring op organisatorisch terrein
en op het gebied van wetenschappelijk on-
derzoek strekt tot aanbeveling.

Eigenhandig geschreven brieven met volle-
dige inlichtingen inzake leeftijd, godsdienst,
opleiding, praktijkervaring, eventuele pu-
blicaties, referenties, verlangd salaris, mo-
gelijke datum in dienst treding en verdere
bijzonderheden, vergezeld van een recente
pasfoto, worden vóór 1 December a.s. in-
gewacht op het Verbondsbureau, Park-
straat 28, 's-Gravenhage.

Advertentie-opdrachten

voor de eerstvolgende uitgave dienen uiterlijk
25 November v.m. in het bezit te zijn van:

Advertentie-afdeling E.-S. B. - Postbus 42 - Schiedam
Tel. 69300 - Toestel 1 of 3

R. MEES & ZONEN

A° 1720

BANKIERS & ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM

AMSTERDAM - 's-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

Nationale Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

DE WESTER BOEKHANDEL

Algemene Binnen- en Buitenlandse Boekhandel

Nieuwe Binnenweg 331
Telefoon 32076

ROTTERDAM
Postgiro 18961

GESPECIALISEERD OP ECONOMISCH GEBIED

Op verzoek zenden wij U gaarne de nieuwe
„Boekengids” en ons „Internationaal Boeken-
visum”.

Voor Uw bestelling uit de lijst „Recente Eco-
nomische Publicaties” houden wij ons gaarne
aanbevolen.

beschikbare krachten

In verband met inkrimping werkzaamheden van Bureau ener
Industriële Organisatie wordt voor één der functionarissen een
andere

WERKCRING GEZOCHT

Bedoelde employé werkt in een zelfstandige functie en heeft
veelzijdige ervaring op het gebied van secretariaats- en admi-
nistratieve werkzaamheden.

Ruime algemene ontwikkeling, o.m. in het bezit van de
diploma's M.B.A. en S.P.D.; leeftijd 29 jaar.

Brieven worden gaarne ingewacht onder no. ESB 47-2, Bur.
v. d. blad, Postbus 42, Schiedam.

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Drs Th. J. A. SMULDERS, De coördinatie van de sociale verzekering.

In Juni 1950 werd door de Ministers van Financiën en Sociale Zaken een commissie ingesteld, welke tot taak had voorstellen te doen inzake de coördinatie van de premieheffing voor de sociale verzekering enerzijds, en de loonbelasting en vereveningsheffing anderzijds. In het onlangs door deze commissie gepubliceerde rapport zijn in een bijlage de wetswijzigingen aangegeven, welke naar haar oordeel noodzakelijk zijn en is bovendien een ontwerp-Coördinatiewet voor de Sociale Verzekering opgenomen. Schrijver onderwerpt de door de commissie voorgestelde wijzigingen in de bestaande sociale wetgeving aan een kritische beschouwing en wijdt een korte bespreking aan het ontwerp-Coördinatiewet. Het kernpunt der coördinatie ligt in het vinden van de juiste loongrondslag voor de premieheffing en voor de heffing der loonbelasting. De knoop behoort radicaal te worden doorgehakt. De voorstellen van de commissie gaan naar schrijver meent op sommige punten nog niet ver genoeg. Uitdrukkelijk moet volgens hem worden bepaald, dat onder premie-loon wordt verstaan het brutoloon volgens vastgesteld tarief, inclusief gratificaties en emolumenten, zonder aftrek van door de werknemer te betalen premies en zonder bijtelling van de premiebedragen van de werkgever. Uitkeringen der sociale verzekering, van de speciale risicofondsen, vacantiebons e.d. en suppletie-uitkeringen tot een bepaald percentage van het loon, behoren volgens schrijver uitdrukkelijk te worden vrijgesteld van premieheffing.

Drs J. C. BREZET, Dividendbeperking.

Het door de Regering ingediende Wetsontwerp tot verlenging van de Wet op de Dividendbeperking heeft het Centrum voor Staatkundige Vorming aanleiding gegeven een commissie in te stellen ter bestudering van de wenselijkheid dezer verlenging. De Minister van Financiën legde in zijn Memories van Toelichting en Antwoord op het Wetsontwerp het accent van zijn verdediging in de eerste plaats op de zgn. sociaal-psychologische factor, het Centrum wijdt de meeste aandacht aan de economische argumenten, t.w. het verband tussen dividendbeperking enerzijds en consumptiebeperking, investeringsbehoefte, financiering uit de winst en loonstop anderzijds. De conclusie van de commissie is, dat er, zuiver economisch beschouwd, geen reden aanwezig is om tot verlenging van de Wet op de Dividendbeperking over te gaan. Na de inhoud van het rapport te hebben weergegeven, concludeert schr., dat het voordeel van de door de commissie gevolgde behandelingswijze is, dat hierdoor duidelijk naar voren komt, dat de onderhavige kwestie van veel groter algemeen-economische betekenis is, dan velen in den lande menen. Het nadeel van de door de commissie gekozen methode van behandeling is, dat zij grotendeels heengaats langs het hoofdargument van de Minister van Financiën, de zgn. sociaal-psychologische factor. Hierdoor zou de gedachte kunnen ontstaan, dat er uit *dit* gezichtspunt niet veel tegen de dividendbeperking zou zijn aan te voeren. Deze gedachte is volgens schr. onjuist.

I. BOS, Een ontwikkelingsplan voor Suriname.

Reeds in de oorlogsjaren hebben leidende figuren in Suriname begrepen, dat na de oorlog een hernieuwde poging moest worden ondernomen om de economische toestand van dit land te verbeteren. In 1947 werd het Welvaartsfonds Suriname gesticht, dat van April 1948 af een grote activiteit heeft ontwikkeld. Midden 1951 ontstond o.a. met steun van dit Welvaartsfonds de officiële Stichting Planbureau Suriname, dat reeds in zijn ontwikkelingsstadium de opdracht kreeg om een langjarig ontwikkelingsplan voor Suriname op te stellen. Inmiddels

had de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling zich op verzoek van de Regeringen van Nederland en Suriname bereid verklaard een Missie van deskundigen naar Suriname te zenden om bij de opstelling van dit plan van advies te dienen. Aan de hand van een eerste schets van het Planbureau en verdere gegevens, alsmede van een bezoek aan Suriname kon deze Missie zich een oordeel vormen over het plan, hetwelk zij in een uitvoerig rapport heeft neergelegd. Na de fundamentele kenmerken van de Surinaamse economie, de economische geschiedenis en de huidige economische situatie te hebben behandeld, vat de Missie de voornaamste doelstellingen van het ontwikkelingsplan als volgt samen: a. een einde te maken aan de afhankelijkheid van het land van subsidies e.d. en tegen het eind van het plan (1962) zijn afhankelijkheid van andere kapitaalstoevloed te verminderen; b. dit te bereiken met behoud van ten minste het huidige consumptiepeil per hoofd der bevolking; c. in staat te zijn tegen het einde van het plan een investeringsniveau te handhaven zonder bijzondere hulp van buitenaf, dat voldoende is om het consumptiepeil per hoofd op dat tijdstip te handhaven of te verhogen; d. de beschikbare sociale diensten ten minste op het huidige niveau te handhaven.

W. HESSEL, De huidige moeilijkheden in het bad- en zweminrichtingswezen in Nederland.

Het bad- en zweminrichtingswezen wortelt in ons land, in tegenstelling tot het buitenland, voor een zeer belangrijk deel in het sociale particuliere initiatief. Dit initiatief heeft de verdienste een zuiniger voorziening tot stand te hebben gebracht dan de locale Overheid in het buitenland en daarmee de Overheid hier te lande wellicht voor belangrijke uitgaven te hebben bewaard. De bad- en zweminrichtingen worden maatschappelijk gewaardeerd als noodzakelijke instellingen. De moeilijkheden, waarin het bad- en zweminrichtingswezen thans verkeert, kunnen slechts met behulp van de Overheid in de vorm van uitbreiding van het schoolzwemmen en schoolbaden, subsidie en fiscale tegemoetkomingen worden overwonnen.

— SOMMAIRE —

Drs Th. J. A. SMULDERS, La coordination des assurances sociales.

L'auteur discute le rapport publié récemment par la commission instituée en juin 1950 par les Ministres des Finances et des Affaires Sociales. Cette commission avait pour but d'établir un projet de coordination de la perception des primes d'assurance sociale, de la taxation des salaires, et de la „Vereveningsheffing”.

Drs J. C. BREZET, La limitation des dividendes.

La présentation par le gouvernement néerlandais d'un projet de loi en vue de proroger la loi sur la limitation des dividendes, a conduit le „Centre de Formation Politique” à instaurer une commission d'étude à ce sujet. Le rapport rédigé par cette commission est étudié dans le présent article.

I. BOS, Le plan de développement de Surinam.

M. Bos discute un rapport sur le plan de développement de Surinam, rédigé par la Banque Mondiale à la demande des gouvernements de Surinam et des Pays-Bas.

W. HESSEL, Les difficultés actuelles des établissements de bains et de natation.

Les difficultés que rencontrent actuellement les établissements de bains et de natation aux Pays-Bas ne peuvent être surmontées qu'avec le concours des autorités; les solutions à envisager ont une augmentation de la fréquentation scolaire des bains, des subsides et un allègement fiscal.

De coördinatie van de sociale verzekering

In Juni 1950 werd door de Ministers van Financiën en Sociale Zaken een Commissie ingesteld, welke tot taak had voorstellen te doen inzake de coördinatie van de premieheffing voor de sociale verzekering enerzijds, en de loonbelasting en vereveningsheffing anderzijds.

Deze Commissie, bestaande uit vertegenwoordigers van beide genoemde Ministeries en enige andere deskundigen, onder voorzitterschap van Dr A. J. van den Tempel, heeft onlangs haar rapport gepubliceerd. In een bijlage van het rapport zijn de wetswijzigingen aangegeven, welke naar het oordeel van de Commissie noodzakelijk zijn en is bovendien een ontwerp-Coördinatiewet voor de Sociale Verzekering opgenomen. De Commissie vestigt er de aandacht op, dat het rapport éénstemmig en in overleg met het georganiseerde bedrijfsleven is tot stand gekomen.

* *

De Commissie heeft ingrijpende wijzigingen in de bestaande sociale wetgeving voorgesteld. Deze zijn noodzakelijk, als gevolg van de onhoudbaarheid van de tegenwoordige toestand op dit terrein.

In de hierna volgende kritische beschouwing wordt in sommige gevallen een nog verdergaand ingrijpen bepleit.

De vereenvoudiging van de loonadministratie voor de werkgever is van zo groot belang, dat men om deze te bereiken, over vele kleine bezwaren zal moeten heenstappen.

Ik ga bij mijn beschouwing uit van een viertal stellingen, welke hierna successievelijk zullen worden behandeld. Daarna volgt een korte bespreking van het ontwerp-Coördinatiewet.

1. *De extra-arbeid, welke de administratie van de sociale verzekering, vereveningsheffing en loonbelasting voor de werkgever medebrengt, dient zo gering mogelijk te zijn. Dit is ook het uitgangspunt van de Commissie.*

Uit deze stelling volgt, wat de sociale verzekering betreft, dat het aantal door de werkgever aan de uitvoerende organen over te leggen loongegevens tot een minimum moet worden beperkt, m.a.w. dat de loongrondslag voor de berekening der premie (het premieloon) voor alle verzekeringswetten dezelfde zal moeten zijn.

Aan de discussie van deze loongrondslag heeft de Commissie een belangrijk deel van haar rapport gewijd. Zij heeft hierbij haar onderzoek beperkt tot de volgende wetten:

Ongevallenwet 1921,
Land- en Tuinbouwongevallenwet 1922,
Ziektewet en Ziekenfondsenbesluit,
Kinderbijslagwet, en
Werkloosheidswet.

De Zee-ongevallenwet is buiten beschouwing gelaten, omdat deze naar het oordeel van de Commissie afzonderlijk moet worden bezien.

De genoemde wetten hebben gemeen, dat de premie wordt geheven over het loon. Dit is niet het geval met de Invaliditeitswet, zodat de Commissie ook deze niet in haar onderzoek heeft betrokken.

Niettemin is de Invaliditeitswet in dit verband belangrijk omdat deze hét uitvoeringsorgaan verplicht tot het voeren van een administratie, waarin aantekening wordt gehouden van de ten behoeve van iedere verzekerde individueel betaalde premie. Hetzelfde geldt voor de Bedrijfspensioenfondsenwet 1949, welke evenmin door de Commissie is behandeld.

Het is duidelijk, dat deze individuele administratie op betrekkelijk eenvoudige wijze kan worden uitgebreid tot alle sociale verzekeringen.

Het doel waarnaar m.i. in dezen moet worden gestreefd is, dat de werkgever kan volstaan met het inzenden van een copie van de wekelijkse loonlijst bij de Bedrijfsvereniging. Deze legt van iedere verzekerde een kaart aan, waarop de loongegevens worden overgenomen. Deze kaart loopt geheel parallel met de loonbelastingstaat, welke door de werkgever voor ieder lid van het personeel moet worden bijgehouden.

De grote voordelen van dit stelsel van dubbele administratie springen in het oog. Niet alleen kan aldus de verwerking der loongegevens geschieden door het orgaan dat hiervoor het best is toegerust, maar ook de controle wordt hierdoor zeer vergemakkelijkt. Verder behoeft de werkgever bij een aanvraag tot uitkering geen opgave meer te doen van het verdiende loon. De bedrijfsverenigingen kunnen hun gegevens onderling uitwisselen. Deze uitwisseling van gegevens zal nog eenvoudiger worden, wanneer de samenwerking der uitvoeringsorganen in districtskantoren een feit wordt.

Ook het tijdrovend zegeltjes plakken voor de Invaliditeitsverzekering zal kunnen vervallen. De Bedrijfsvereniging zal jaarlijks aan de Inspectie der belastingen opgaaf kunnen doen van het door iedere werknemer verdiende loon, enz.

De Commissie gaat niet zover, dat zij een dergelijke gecentraliseerde administratie voorstelt. De werkgever blijft ook in de toekomst belast met het bijhouden van een verzamelloonstaat voor de sociale verzekeringsinstellingen. Verder zal hij aan de belastingdienst, evenals tot dusverre, voor iedere werknemer afzonderlijk, een opgave moeten verstrekken van het genoten loon en de ingehouden loonbelasting.

2. *De nadruk moet worden gelegd op een zo nauw mogelijke samenhang tussen het loonbegrip van de sociale verzekering (premieloon) en dat van de loonbelasting. Dit is ook de opvatting van de Commissie. Volledige overeenstemming der beide begrippen is niet mogelijk, daar het looninkomensbegrip ruimer is dan het loonpremiëbegrip. Wat de loonbelasting betreft, geldt dat hierbij rekening moet worden gehouden met de (individuele) draagkracht, terwijl de premie voor de sociale verzekering moet worden opgebracht door het werkend deel van het volk.*

De coördinatie der loonbegrippen van de sociale verzekering en de loonbelasting vereenvoudigt niet alleen de loonlijst, doch is ook van belang voor de controle. De Commissie bepleit in dit verband samenwerking tussen de verschillende controlerende instanties. M.i. moet in deze nog een stap verder worden gegaan en behoort de coördinatie te worden gecentraliseerd bij één instantie, en wel bij de Inspectie der directe Belastingen. Dit zal geen bezwaar opleveren, indien de vereveningsheffing en de premie der sociale verzekering over hetzelfde bedrag worden berekend, en in één bedrag kunnen worden voldaan.

De Commissie stelt inderdaad vóór, de thans nog bestaande verschillen tussen de loongrondslag voor de sociale verzekering en die der vereveningsheffing te doen vervallen. Wat de inning der premies aangaat, heeft de Commissie er echter geen bezwaar tegen om het thans bij de bedrijfsverenigingen bestaande systeem van voorschotheffing te handhaven. Eénvormigheid op het gebied van de inning der door de werkgever te betalen bedragen wordt dus niet bepleit.

Met betrekking tot de coördinatie van de loongrondslag voor de sociale verzekering en die der loonbelasting, komen de volgende punten aan de orde:

a. *De Kinderbijslag.*

Hierover behoeft thans, indien zij berust op een erkende K.B. regeling, geen premie te worden betaald en ook geen vereveningsheffing. Er moet echter wel loonbelasting over de worden ingehouden door de werkgever. Dit levert voor de administratie bijzondere moeilijkheden op, daar de K.B. wordt uitbetaald door het uitvoerend orgaan.

De Commissie stelt voor, een bijzondere loonbelasting-tabel samen te stellen, waarin met de K.B. is rekening gehouden. Dit brengt mede, een coördinatie van de bepalingen inzake kinderftrek van de loon- (inkomsten-) belasting en van de Kinderbijslagwet.

De Commissie adviseert, wat de studerende kinderen betreft, de Kinderbijslagwet aan te passen bij de fiscale regeling. Ten aanzien van de leeftijdsgrens heeft de Commissie geen voorkeur.

Met deze conclusies kan ik mij volkomen verenigen.

b. *De overige uitkeringen ingevolge de sociale verzekeringswetten.*

Deze zijn in het algemeen premievrij, hetgeen niet alleen principieel juist is, maar ook de premievaststelling vereenvoudigt.

Een uitzondering vormen de uitkeringen ingevolge de Werkloosheidswet, waarover door het uitvoeringsorgaan premie moet worden betaald voor Ziektewet, Ziekenfonds en Kinderbijslag.

Wat de belastingheffing betreft, wordt over de blijvende renten steeds loonbelasting ingehouden. In de overige gevallen alleen als de uitkering geschiedt door de werkgever, doch niet als deze rechtstreeks door het uitvoerend orgaan geschiedt. De verzekerde valt in het laatste geval onder de Inkomstenbelasting, indien de uitkeringen een bedrag van f 100 per jaar overtreffen.

De Commissie adviseert de loonbelasting ook te doen inhouden als het uitvoerend orgaan de uitkering rechtstreeks doet aan de verzekerde, en wel volgens het normale tarief. Hiertoe is het nodig, dat bij de aanmelding voor de uitkering de gezinsgegevens van de verzekerde worden vermeld. Deze oplossing lijkt mij in de gegeven omstandigheden inderdaad de meest praktische. In dit geval blijft dus het verschil tussen de loongrondslag van de sociale verzekering (plus vereveningsheffing) en de loonbelasting bestaan.

c. *Suppletie-uitkeringen en andere verstrekkingen van de werkgever bij niet werken.*

Over deze uitkeringen is ingevolge de sociale verzekeringswetten premie verschuldigd. Dit geldt voor de Ziektewet echter slechts in zoverre als de verzekering krachtens uitdrukkelijke wetsbepaling voortduurt. Ingevolge een beslissing van de gezamenlijke uitvoeringsorganen zijn de door de werkgever verstrekte suppleties op de wettelijke ziekte- en ongevallenuitkeringen onlangs van premiebetaling vrijgesteld.

De Commissie wil in dit verband de vraag, of iemand werknemer is, wanneer hij niet werkt, doch wel een uitkering ontvangt van zijn werkgever, afhankelijk stellen van de hoogte der uitkering. Bedraagt deze bijv. minder dan 50 pCt van het normale loon, dan is geen premie verschuldigd. De consequentie is dan echter ook dat hij niet verzekerd is.

Naar mijn mening legt de Commissie hier een te nauw verband tussen uitkeringsloon en premieloon. Indien het om praktische redenen gewenst is dat bepaalde bestanddelen van het loon worden vrijgesteld van premieheffing, kan dit in de coördinatiewet worden vastgelegd. In de afzonderlijke wetten kan dan worden geregeld, in welke gevallen de verzekering blijft doorlopen en volgens welke maatstaf de uitkeringen dienen te geschieden. Het is m.i. niet nodig om hiervoor, zoals de Commissie doet, het begrip werknemer te beperken.

Over de suppletioire uitkeringen is in principe, loonbe-

lasting verschuldigd. Het standpunt van de Commissie, dat de werkgever, bij het inhouden hiervan, rekening moet houden met de uitkering door het uitvoeringsorgaan en met de door dit orgaan ingehouden loonbelasting, lijkt mij juist.

d. *De premiebijdragen voor de sociale verzekering.*

De premies voor de sociale verzekering worden geheven over het bruto-loon. Dit wordt voor de vereveningsheffing en de loonbelasting verminderd met de werknemersbijdragen voor de ziekteverzekering (maximaal 1 pCt) en de werkloosheidsverzekering (gemiddeld 2 pCt).

De Commissie stelt voor, in de bijzondere loonbelasting-tabel, waarvan hierboven sprake was, rekening te houden met deze aftrek van 3 pCt en bovendien de werkgeversbijdrage in de ziekenfondspremie (1,9 pCt) eveneens in de belasting te betrekken, zodat in de tabel rekening zou worden gehouden met een totale aftrek van 1,1 pCt. De belasting zou dus zonder meer uit de tabel kunnen worden afgelezen.

Deze oplossing lijkt mij niet preferabel. Het bezwaar is m.i. dat iedere bedrijfstak zijn eigen loonbelastingtabel zal moeten hebben. Bovendien moet deze telkens worden gewijzigd als de premies worden veranderd.

Ik zou er de voorkeur aan geven de loonbelasting, evenals de premies der sociale verzekering, te berekenen over het brutoloonbedrag, dus zonder rekening te houden met enige aftrek. Dit maakt voor de werknemer als regel niet veel uit: het verschil bedraagt in de meeste gevallen slechts enkele centen. Voor sommige bedrijfstakken, waar de wachtgeldpremie hoog is, kan eventueel een bijzondere belastingtabel worden ingevoerd.

e. *Vacantiebons.*

Deze worden thans beschouwd als loon waarvan premie moet worden betaald. Voor de vereveningsheffing en loonbelasting wordt slechts 3/4 der waarde in aanmerking genomen.

De Commissie heeft de mogelijkheid onderzocht loonbelasting te doen inhouden door het orgaan dat de vacatiebons inwisselt, doch acht dit niet praktisch uitvoerbaar. De Commissie stelt daarom voor, ook voor de premieheffing, slechts 3/4 van de waarde in aanmerking te nemen.

De vacatiebon vormt een lastig obstakel in de loonadministratie, daar zij eerst moet worden bijgeteld en daarna weer afgetrokken. Ik vraag mij af, of geen praktische oplossing mogelijk is door de bonnen vrij te stellen van premieheffing en ze te laten inwisselen bij de werkgever. Deze kan dan de loonbelasting normaal inhouden.

3. *De afwijkingen tussen premieloon en uitkeringsloon moeten zo gering mogelijk zijn, vooral in die gevallen, waar ook de werknemer bijdraagt in de premie.*

De eis, dat er een strikt verband moet bestaan tussen premie en uitkering is gebaseerd op het verzekeringskarakter der sociale wetten. Zonder nu hierop dieper in te gaan, kan worden vastgesteld, dat er voldoende ruimte blijft voor doelmatigheidsoverwegingen. Op dit standpunt stelt zich ook de Commissie.

Het voorstel van de Commissie om de omschrijving van het begrip premieloon te geven in de Coördinatiewet, en de uitkering te regelen in de afzonderlijke wetten, lijkt mij een belangrijke verbetering. De scheiding dezer beide begrippen zal de tekst der wetten aanzienlijk bekorten en aan de duidelijkheid ten goede komen.

4. *De verplichte sociale verzekering dient zich uit te strekken tot al die categorieën van personen, van welke moet worden aangenomen dat zij zich, bij gebreke van een wettelijke regeling, slechts zeer onvoldoende zullen kunnen dekken tegen de voor verzekering in aanmerking komende risico's.*

In verschillende sociale wetten wordt onderscheid gemaakt tussen personen in dienst ener onderneming en personen in dienst van een niet-onderneming. Deze laatste categorie is langs de weg der casuïstiek onder de verplichte verzekering gebracht. De Commissie acht deze onderscheiding niet langer houdbaar. Zij bepleit een uitbreiding van het begrip „werknemer” tot „ieder die binnen het Rijk in dienstverhouding staat”. Over de vraag volksverzekering of verzekering van werknemers spreekt de Commissie zich niet uit. Dit lag buiten haar taak.

Maximum loongrens.

Deze bestaat voor de Ziekteverzekering (Ziekenfondsverzekering), de werkloosheidsverzekering en voor de loonbelasting. De Commissie onthoudt zich van het doen van voorstellen op dit punt.

M.i. zou moeten worden nagegaan, of niet kan worden volstaan met één, vrij hoge, grens (bijv. f 10.000) terwijl het bedrag, waarover premie wordt geheven, wordt beperkt tot bijv. f 5.000. Het is immers een feit dat thans vele werknemers buiten de verzekering blijven, die de hieraan verbonden risico's moeilijk kunnen dragen.

Inwonende minderjarige kinderen.

Het is mij niet duidelijk waarom de Commissie voor deze categorie, werkzaam in het bedrijf hunner ouders, afschaffing bepleit van de bepaling dat deze onder de loonbelasting vallen, mits zij in dienstbetrekking zijn. Deze regeling is immers van veel belang voor ouders met een groot aantal kinderen. De alternatieve oplossing, dat voor deze categorie dezelfde regeling moet gelden als voor meerderjarigen, lijkt mij juist. Het criterium moet zijn, dat zij in het bedrijf een gelijke positie innemen als vreemde arbeidskrachten.

5. De ontwerp-Coördinatiewet.

In de bijlage van het rapport is een ontwerp-Coördinatiewet opgenomen, waarin de grondbegrippen van de sociale verzekering (werknemer, werkgever, premieloon) zijn vastgelegd, terwijl tevens wordt aangegeven welke wijzigingen in het besluit loonbelasting moeten worden aangebracht.

De Commissie heeft zich beperkt tot een coördinatiewet voor de sociale verzekering, ofschoon zij als einddoel van het streven naar coördinatie ziet een voor alle heffingen geldende wet, waarin de grondbegrippen voor de heffingen verankerd liggen. De volgende stap tot het bereiken van deze eenvoudigheid, door het opnemen in de coördinatiewet van de materiële bepalingen inzake de belastingheffing naar het loon, kan naar haar oordeel beter eerst worden gedaan als de Commissie tot vereenvoudiging van de belastingheffing op dit punt voldoende is gevorderd.

In de coördinatiewet worden de begrippen „werknemer”, „werkgever” en „loon” minder ruim omschreven dan in het besluit loonbelasting. Bij de omschrijving van deze begrippen is uitgegaan van de definities, voorkomend in de sociale wetten, zij het dan dat geen onderscheid meer wordt gemaakt tussen arbeid in een onderneming en in een niet-onderneming.

Werknemer is ieder, die binnen het Rijk in dienstverhouding staat. Werkgever is ieder, die een of meer werknemers in dienst heeft. Onder loon (premieloon) wordt verstaan al hetgeen de werknemer, in verband met de dienstverhouding, middellijk of onmiddellijk van zijn werkgever ontvangt.

Op deze wijze wordt volgens de Commissie bereikt, dat de begrippen vrij nauw aansluiten bij het spraakgebruik.

Naar mijn mening kan een fraaiere oplossing worden verkregen als men het begrip „werknemer” koppelt aan het begrip „loon” van de loonbelasting. Werknemer is dan ieder die „loon” geniet. Men krijgt aldus een zeer ruime definitie van het begrip „werknemer”, wat de omschrijving van het begrip „verzekerde” in de afzonderlijke wetten kan vereenvoudigen.

Naast het algemeen loonbegrip ontstaat in dit geval een apart begrip „premieloon”, hetgeen wordt bereikt door verschillende onderdelen van het brutoloon van de premieheffing vrij te stellen.

Conclusie.

Uit het bovenstaande zal het duidelijk geworden zijn dat het kernpunt der coördinatie ligt in het vinden van de juiste loongrondslag voor de premieheffing en voor de heffing der loonbelasting.

De knoop behoort radicaal te worden doorgehakt. De voorstellen van de Commissie gaan naar mijn mening op sommige punten nog niet ver genoeg. Uitdrukkelijk moet worden bepaald dat onder premieloon wordt verstaan het brutoloon volgens vastgesteld tarief, inclusief gratificaties en emolumenten, zonder aftrek van door de werknemer te betalen premies en zonder bijtelling van de premiebijdragen van de werkgever. Uitkeringen der sociale verzekering, van de speciale risicofondsen, vacantiebons e.d. en supplementie-uitkeringen tot een bepaald percentage van het loon, behoren m.i. uitdrukkelijk te worden vrijgesteld van premieheffing.

Aan het slot mijner kritische beschouwingen gekomen, merk ik nog op, dat ik zeer veel waardering heb voor het werk van deze Commissie, dat een belangrijke stap betekent in de richting van de volledige codificatie der sociale verzekering.

's-Gravenhage.

Th. J. A. SMULDERS.

Dividendbeperking

Het door de Regering ingediende Wetsontwerp tot verlenging van de Wet op de Dividendbeperking heeft het Centrum voor Staatkundige Vorming¹⁾ aanleiding gegeven een commissie in te stellen ter bestudering van de wenselijkheid dezer verlenging. Het door deze commissie — welke onder voorzitterschap stond van Prof. Dr G. W. Groeneveld (Nijmegen) — opgestelde rapport is thans door het Centrum gepubliceerd.

De Minister van Financiën legde in zijn Memories van Toelichting en Antwoord op het Wetsontwerp het accent van zijn verdediging in de eerste plaats op de zgn. sociaal-psychologische factor. Hiernaast stelde hij, dat

¹⁾ Een zelfstandig staatkundig instituut, georiënteerd op de Katholieke Volkspartij.

de economisch-financiële argumenten pro en contra, die in 1949 golden, thans nog grotendeels opgaan, met dien verstande, dat verlenging der dividendbeperking nu ook noodzakelijk is als onderdeel van het complex van consumptiebeperkingsmaatregelen, in 1951 door de Regering getroffen.

Het rapport van het Centrum wijdt de meeste aandacht aan de economische argumenten, t.w. het verband tussen dividendbeperking enerzijds en consumptiebeperking, investeringsbehoeften, financiering uit de winst en loonstop anderzijds. Bij laatstgenoemd punt worden psychologische factoren slechts terloops ter sprake gebracht.

De opvattingen van de commissie ten aanzien van de genoemde punten zijn hieronder in het kort weergegeven.

a. Consumptiebeperking.

Het totaal der uitgekeerde dividenden, inclusief dat van n.v.'s, die niet onder de dividendbeperking vallen, bedroeg de laatste vier jaar, vòòr aftrek van de daarover verschuldigde (persoonlijke) belastingen nog geen 3 pCt van de nationale consumptie (in 1938 ca 4½ pCt). Indien sommige dividenden bij opheffing der dividendbeperking al zouden worden verhoogd — hetgeen in verband met de traditionele reserveringspolitiek der Nederlandse n.v.'s overigens waarschijnlijk geen grote omvang zou aannemen — dan zou de invloed daarvan op de totale Nederlandse consumptie in elk geval van verwaarloosbaar kleine omvang zijn.

b. Investeringsbehoeften.

Hier komt het gebrek aan risicodragend kapitaal in ons land aan de orde. In haar Memorie van Toelichting in 1949 gaf de Regering zelf reeds toe, dat de stijging van de investeringsbehoeften het wenselijk maakte, dat particuliere kapitaalverschaffers een aantrekkelijk rendement kunnen krijgen.

Indien de Regering meent, dat de na de oorlog ingevoerde verruimingen van de dividendbeperking (het maximum-dividend werd in 1947 van 6 tot 9 pCt verhoogd en in 1949 gebracht op 8 pCt van het gestorte kapitaal plus 2 pCt van de fiscale reserves) in dit opzicht voldoende zijn, geweest, dan is de commissie het daarmee niet eens. De door de ondernemingen veelal gevoerde dividendegalitatiepolitiek kan nooit volkomen stabilisering der dividenden ten gevolge hebben; er zullen dividendpasseringen plaatsvinden. Staan er tegenover deze „nieten” geen „prijzen” in de vorm van kansen op hogere dividenden, aldus ongeveer de gedachtengang van de commissie, dan kan niet van redelijke rendementskansen voor de aandeelhouders worden gesproken.

Het ontbreken van soepelheid t.a.v. de dividenddeclaraties zal ongunstig inwerken op het vereiste vertrouwen van toekomstige aandeelhouders, die tot kapitaalverstreking moeten worden bewogen.

c. Financiering uit de winst.

Door de Regering werd gesteld, dat zij door dividendbeperking de leiding van vele ondernemingen steun verleent bij hun streven naar financiering met behulp van gereserveerde winsten. In het Rapport wordt opgemerkt, dat er niet voor elke onderneming reden is tot expansie over te gaan; gedwongen winsthouding door dividendbeperking heeft dan geen zin. Dit alles acht de commissie echter slechts van theoretisch belang, omdat „in de huidige situatie slechts een gering deel van de dividendbeperkingsplichtige vennootschappen in staat is, het vastgestelde dividendmaximum ook inderdaad te declareren”. Waarschijnlijk zijn nl. de fiscale reserves bij vele ondernemingen aanzienlijk, zodat mag worden aangenomen, dat veel meer ondernemingen een hoger dividend dan 8 pCt hadden mogen uitkeren dan dit in feite hebben gedaan. Voor zover dit het gevolg was van niet-uitkering van behaalde en uitkeerbare ondernemingswinsten, zou men met bovengenoemd Regeringsstandpunt accoord kunnen gaan. De commissie meent evenwel, „dat deze situatie zich zo goed als niet heeft voorgedaan en dat het juist de fiscale politiek is geweest, welke via haar verlagende invloed op de ter verdeling beschikbare ondernemingswinst hoge dividenddeclaraties veelal onmogelijk heeft gemaakt. De fiscale heffingen zijn immers zodanig, dat zij niet alleen de reserveringen hebben doen terugzakken tot een peil, dat bij de overigens sterk gestegen kapitaalbehoeften als minimaal kan worden beschouwd, doch bovendien de winstuitkeringen in aanzienlijke mate hebben getroffen”.

M.a.w.: ten gevolge van de sterke fiscale aantasting van de ondernemingswinst kan winstfinanciering niet meer in belangrijke mate door dividendbeperking worden bevorderd.

d. Het verband tussen dividendbeperking en loonstop.

Op economische gronden mag tussen deze beide beperkingen, aldus de commissie, niet het door de Regering aangevoerde verband worden gelegd. „Haars inziens heeft de loonstop, economisch gezien, haar tegenhanger in de fiscale maatregelen inzake de inkomsten- en vennootschapsbelasting, waardoor een groot deel van de winst is wegbelast”. Afgezien hiervan is het de vraag, of de destijds getroffen maatregelen van loonbeheersing niet tot loonbeveiligingsmaatregelen zijn omgevormd. Maar al was dit niet het geval, en zou de loonbeheersing inderdaad tot loondruk leiden, dan is het nog niet zo, dat hierdoor, bij ontbreken van dividendbeperking, de dividendtrekkers zouden worden bevoordeeld. „Direct zou dit zeker zo goed als niet plaatsvinden, omdat het dividend nu eenmaal slechts een relatief klein deel uitmaakt van de behaalde en uitkeerbare ondernemingswinst; veruit het grootste gedeelte van de behaalde ondernemingswinst wordt wegbelast en gereserveerd...”. Indirect zou hetzelfde gelden, omdat het dividend de eventuele verhoging van de ondernemingswinst slechts vertraagd en op aanzienlijk lager niveau volgt.

Het is alleszins mogelijk, dat winsthouding leidt tot nieuwe investeringen en vergroting van de productiecapaciteit, waarvan een gunstig effect uitgaat op de werkgelegenheid en daarmee op de in totaal door de onderhavige groep van ondernemingen uitgekeerde loonsom. „Zelfs is deze kans groter dan dat de winstuitkering aan aandeelhouders er verhogend door wordt beïnvloed, want het dividend wordt nu eenmaal als element van de financiële ondernemingspolitiek meer en meer geëgaliseerd op een hoogte, welke geen direct verband meer houdt met behaalde ondernemingswinst”. Dat de aandeelhouders dit ook zo gevoelen blijkt wel uit het feit, dat de aandeelkoersen, zoals zij op de beurs tot stand komen, zo goed als steeds worden gebaseerd op grond van dividendverwachtingen of tal van min of meer irreële factoren, doch niet allereerst op de zgn. intrinsieke waarde.

Bezieet men de dividendbeperking in dit licht, dan betekent zij, dus — bij een overigens gestegen waarde van het ondernemingsvermogen — dat de inkomenspositie van de aandeelhouders er vrijwel steeds ogenblikkelijk door wordt aangetast zonder redelijke kans op een toekomstige compensatie en dat tevens de op deze inkomenspositie gebouwde vermogenspositie wordt verslechterd.

Wat de psychologische zijde van het verband loonstop-dividendstop betreft, kan de commissie het argument accepteren, dat een loonstop voor de werknemers eerder aanvaardbaar zal zijn, indien de daardoor ontstane winstvergroting bijdraagt tot versterking van de onderneming, waarvan ook zij moeten leven, maar dit geschiedt dan alleen, omdat de mogelijkheid bestaat, dat de werknemers ten onrechte menen, dat dit bij ontbreken van een dividendbeperking niet het geval zou zijn.

Op dit psychologisch terrein onthoudt de commissie zich verder van het uitspreken van een oordeel.

Conclusie.

De conclusie van de commissie is, dat zuiver economisch beschouwd er geen redenen aanwezig zijn om tot verlenging van de Wet op de Dividendbeperking over te gaan, ook niet voor een termijn van enkele jaren. De zorgelijke financieel-economische toestand, waarin ons land zich bevindt, zal door handhaving van de bedoelde regeling zeker niet kunnen worden verbeterd, doch er eerder door worden bestendigd.

De door de commissie gevolgde behandelingswijze, welke hierboven in het kort werd weergegeven, biedt enerzijds grote voordelen, doch anderzijds ook nadelen.

Het *voordeel* is, dat hierdoor duidelijk naar voren komt, dat de onderhavige kwestie van veel groter algemeen-economische betekenis is, dan velen in den lande menen. Op de achtergrond staat nl. ook hier het vraagstuk van de werkgelegenheid, waarvan de handhaving bij voortgaande snelle bevolkingsaanwas en dalende investeringen steeds meer het hoofdprobleem van de Nederlandse economische politiek wordt.

Indien men het ongewenst acht, dat de Overheid dit investeringstekort opvangt — nl. door de hoge belastingen te handhaven en daaruit op grote schaal overheidsinvesteringen te financieren (hetgeen kort geleden in de Tweede Kamer ter sprake kwam) — dan doet zich de vraag voor, hoe particuliere investeringen kunnen worden gestimuleerd. Een voorwaarde voor effectuering van deze investeringen is de beschikbaarheid van voldoende financieringsmiddelen; wat voorziening met eigen kapitaal betreft komen daarvoor in aanmerking winstinhouding of aandelenemissie.

De opinie van de commissie op dit punt is waarschijnlijk: bij groter uitkeringsvrijheid zal winstinhouding hoofdfactor blijven, waarnaast in sommige gevallen d.m.v. dividendverhoging de emissiekansen zullen worden verbeterd.

Dit — o.i. in grote lijnen juiste — standpunt kan althans worden gedistilleerd uit hetgeen in het Rapport onder bovengenoemde punten a., b., en d. over de reserveringspolitiek der ondernemingen wordt opgemerkt. Hiermede komt echter in strijd datgene wat onder c. door de commissie wordt beweerd over de onmogelijkheid o.a. van reserveringen bij de huidige belastingdruk. Wij menen echter, dat het rapport op dit punt onjuist is; ondanks de hoge belastingen zijn o.i. de reserveringen der n.v.'s aanzienlijk geweest. Het is in dit verband jammer, dat in het rapport practisch geen statistische gegevens zijn opgenomen (i.c. over winstuitkeringen en winstinhouding van n.v.'s), die de kwantitatieve betekenis van deze en andere factoren — zij het met grove benadering — enigermate hadden kunnen illustreren. Hiermede is overigens niet gezegd, dat de conclusie ad c. van de commissie geheel moet worden verworpen; zij had echter o.i. moeten luiden dat het de ondernemingen mogelijk moet worden gemaakt van hetgeen er van de winst resteert na aftrek

van de hoge belastingen, zo nodig hogere winstuitkeringen te doen, teneinde al dus kapitaals aantrekking te vergemakkelijken.

Over de vraag of dividendverhoging in dergelijke, in principe toch incidentele, gevallen ook zeer *effectief* zal zijn als middel om meer risicodragend kapitaal aan te trekken, kan o.i. verschillend worden gedacht.

Het *nadeel* van de door de commissie gekozen methode van behandeling is, dat zij grotendeels heengaat langs het hoofdargument van de Minister van Financiën, de zgn. sociaal-psychologische factor. Hierdoor zou de gedachte kunnen ontstaan (of blijven bestaan), dat er uit *dit* gezichtspunt niet veel tegen de dividendbeperking zou zijn aan te voeren. Deze gedachte is o.i. echter onjuist.

De dividendstop werd in 1941 door de Duitse bezetters hier te lande vnl. geïntroduceerd om bij de grote massa in het geveel te komen; de „rijke kapitalisten”, de „trekkers van hoge arbeidsloze inkomens” moesten immers veren laten. Men kan dit psychologisch noemen, een argument is het o.i. echter niet.

Is dit ook thans nog het voornaamste „sociaal psychologische” motief of zijn er daarnaast of in de plaats daarvan andere gekomen? Het zou o.i. mogelijk zijn beschouwingen te leveren, die er toe kunnen bijdragen op dit gebied bestaand wanbegrip weg te nemen. Wij denken hierbij bijv. aan beantwoording van vragen als de volgende, voor zover mogelijk bij voorkeur aan de hand van cijfers: in hoeverre zijn hoge dividenden slechts schijn omdat de emissies indertijd verre boven pari werden uitgegeven?; welk deel van de dividenden resteert na belastingheffing en welk deel hiervan wordt bespaard?; hoe verhoudt zich de koopkracht van de krachtens de dividendbeperking toegestane dividenden tot die van de vooroorlogse?; welke zijn de ervaringen geweest betreffende de vraag of winstinhouding in later jaren al dan niet aan de aandeelhouders ten goede kwam?

Nu deze weg in het besproken rapport vrijwel niet werd gevolgd, valt te betwijfelen of het, ondanks de grotendeels juiste economische analyse die het geeft, veel voorstanders van de dividendbeperking van opinie zal doen veranderen²⁾.

Rotterdam.

J. C. BREZET.

²⁾ Op 18 November jl. aanvaardde de Tweede Kamer inmiddels verlenging van de dividendbeperking voor de duur van één jaar.

Een ontwikkelingsplan voor Suriname

Wanneer men in het begin van zijn loopbaan enige jaren in Suriname heeft doorgebracht en daarna gedurende een halve mensenleeftijd de lotgevallen van dit land op een afstand heeft gevolgd, dan — het zal niemand verwonderen die de geschiedenis van Suriname kent — was het op den duur deprimerend te zien hoe weinig er wilde lukken bij de herhaalde pogingen tot herstel van de welvaart. Het economisch getij scheen niet te willen keren. Wel was er, dank zij een steeds toenemende vraag naar het „moderne” metaal aluminium, de exploitatie gekomen van het bauxieterts door Amerikanen — in den beginne had Nederland hiervoor geen belangstelling — maar dat zette aanvankelijk geen zoden aan de dijk. De grote vruchtbare kustvlakte, waar vroeger honderden plantages grote welvaart hadden gebracht, werd steeds verder verlaten, omdat er geen handen waren en geen kapitaal, terwijl wat nog aanwezig was achtervolgd werd door plagen. De particuliere exploitatie, zonder welke een land het nu eenmaal niet stellen kan, had het geleidelijk ontmoedigd opgegeven. Nieuwe onder-

nemingslust richtte zich naar het Oosten, dat door de opening van het Suezkanaal zoveel dichterbij het Westen was gekomen, en waar de risico's zoveel kleiner waren, de toekomst er zoveel hoopvoller uitzag. En de andere bronnen van mogelijke welvaart: het onmetelijke bosbezit, en de minerale rijkdom van de bodem, ze bleven op geringe uitzonderingen na onbekend, onberoerd door het explorerende en exploiterende vermogen van de 20ste eeuw. Zo werd Suriname een land van begrotingstekorten, memories en rapporten. En vormde voor de kenner van dit land een moeilijk te verklaren en te verdragen tegenstelling met het buurland Brits-Guyana, dat vrijwel onder gelijke omstandigheden had verkeerd als Suriname, doch steeds „self-supporting” was gebleven en welvarend was.

Zo is het gebleven tot 1940, toen de oorlog kwam. Suriname, gescheiden van Nederland, moest trachten op eigen benen te staan. Het presteerde dit, dank zij de inkomsten uit een snel toegenomen bauxietexploitatie, die steeg van 504 ton in 1939 tot 1.663 ton in 1943, alsmede door inkom-

sten voortspruitend uit de stationnering van Amerikaanse troepen en militaire werken. De begrotingstekorten werden geringer, verkeerden zelfs in overschotten. En na de oorlog zijn die overschotten gebleven en groter geworden, alweer hoofdzakelijk door de directe en indirecte inkomsten uit de steeds toenemende export van bauxiet, die in 1950 steeg tot 2.084 ton met een uitvoerwaarde van Sf 25,6 mln, zijnde 80 pCt van de totale uitvoer van Suriname.

Nieuw perspectief.

Reeds gedurende de oorlogsjaren hebben leidende figuren in Suriname begrepen, dat na de oorlog een hernieuwde poging moest worden ondernomen om tot betere omstandigheden te geraken. Hun opbouwende gedachten vonden na de oorlog ingang bij de nieuw opgetreden Gouverneur Mr J. C. Brons. Het resultaat van diens krachtige beroep op de Nederlandse Regering is geweest de stichting van het Welvaartsfonds Suriname, dat in 1947 in Nederland bij wet werd vastgesteld. Het doel van dit fonds was te werken ten behoeve van de ontwikkeling der economische welvaartsbronnen alsmede voor de verbetering van de sociale omstandigheden van Suriname. Voor de vervulling dezer taak werd gedurende 5 jaren Nf 8 mln per jaar, in totaal Nf 40 mln beschikbaar gesteld. De Gouverneur van Suriname werd aangesteld tot beheerder van het fonds.

In April 1948 werd door de Gouverneur een werkplan gepubliceerd dat 16 punten bevatte. Van dat moment af heeft het Welvaartsfonds grote activiteit ontwikkeld op economisch zowel als sociaal gebied. Zo vond, om slechts enkele dingen te noemen, de luchtvaart van het noordelijk deel van Suriname plaats. Hiervan trekt de bos-exploitatie nu reeds profijt. In het rijkdistrict Nickerie werd begonnen met nieuwe polderaanleg, o.a. een proefpolder voor het kweken van nieuwe variëteiten ten behoeve van een betere aanpassing van de gewassen aan het milieu. Zeer belangrijk is de oprichting van de Stichting voor de Ontwikkeling van de Machinale Landbouw in Suriname (M.L.S.) welke beoogt de bevordering van de machinale landbouw in de tropische cultures. Door deze stichting is een aantal grote en kleinere landbouwplannen in het district Nickerie en elders ter hand genomen. Op sociaal gebied werden verschillende maatregelen getroffen als de oprichting van een Volkscredietbank, bevordering van de volkswoningbouw, uitbreiding van de ziekenhuisruimte, enz.

Het is duidelijk dat de middelen van het Welvaartsfonds niet toereikend waren voor een breder opgezet ontwikkelingsplan. Het kon daarvoor slechts de nodige voorbereidingen treffen en onderzoekingen verrichten. Dit geschiedde in 1949 en 1950 door een coördinatiecollege bestaande uit de drie topfiguren die bij dit werk waren betrokken. Midden 1951 ontstond uit deze samenwerking met steun van het Welvaartsfonds de officiële Stichting Planbureau Suriname, met bureaux te Paramaribo en 's-Gravenhage. Hiermede werd gecreëerd een zakelijke instantie, welke zich zelfstandig bezighoudt met alle ontwikkelingsplannen op economisch en sociaal gebied. Zij is verantwoordelijk aan de Surinaamse Regering. De directie werd gelegd in de bekende handen van Prof. Dr R. A. J. van Lier, socioloog en Surinamer van geboorte, en Dr E. J. à Campo, een Nederlander met grote Indonesische ervaring op landbouwgebied.

Reeds in zijn oprichtingsstadium kreeg het bureau van de Gouverneur van Suriname de opdracht om een langjarig ontwikkelingsplan voor Suriname op te stellen. Inmiddels had echter op verzoek van de Nederlandse en Surinaamse Regeringen de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling te Washington zich bereid verklaard een Missie van deskundigen naar Suriname te zenden om van advies te dienen bij de opstelling van dit plan. Met het oog op de komst dezer Missie heeft het Planbureau met spoed een eerste schets opgesteld van zijn oordeel over de

sociaal-economische toekomst van Suriname, gevolgd door een memorandum waarin een minimumplan voor de Surinaamse ontwikkeling in de komende tien jaren werd ontworpen. Aan de hand van deze en verdere gegevens en een bezoek aan Suriname in October en November 1951 kon de Missie zich een oordeel vormen over het plan, hetwelk zij heeft neergelegd in een uitvoerig rapport van Mei 1952¹⁾. Het is verheugend te constateren, gelijk de Directie van het Planbureau in haar schrijven van 10 Juni 1952 aan de Gouverneur van Suriname ook doet, dat in belangrijke mate de inzichten van Missie en Planbureau parallel lopen. Met erkentelijkheid wordt daarbij vermeld dat het advies van de Missie de Directie en de staf van het Planbureau belangrijke diensten heeft bewezen bij de finale oordeelsvorming over en de opstelling van het Tienjarenplan, waarvan zij de uiteenzetting van de grondslagen bij evengenoemd schrijven aan de Gouverneur toezond²⁾.

Het Rapport van de Wereldbank.

Het is een uiterst belangrijk initiatief geweest dat de Nederlandse en Surinaamse Regeringen hebben genomen om zich voor de opstelling van een ontwikkelingsplan te doen adviseren door deskundigen van de Wereldbank. Over de waarde en de bezwaren van de technische hulp, die thans in vele delen van de wereld aan minder ontwikkelde gebieden door allerlei internationale lichamen wordt verleend, wordt verschillend geoordeeld. Prof. Dr C. H. Edelman maakte in dit weekblad op grond van zijn ervaring daarover behartigenswaardige opmerkingen³⁾. De rol die de Wereldbank als internationaal orgaan, vrij van elke bemoeiing van enigerlei regering, bij de verlening van technische hulp vervult, vindt thans algemeen waardering. Aanvankelijk werd van verschillende zijden critiek op haar uitgeoefend. „Zij zou”, zo schrijft Mr G. W. baron van der Feltz hierover⁴⁾ „zich bij haar beleid in te sterke mate door commercieel-zakelijke bankbeginselen laten leiden en daardoor onvoldoende oog hebben voor de vele en belangrijke sociale aspecten, welke bij de financiering van ontwikkelingsplannen aan de orde komen. De Bank heeft zich harerzijds steeds op het standpunt gesteld, dat noch de belangen van de gebieden, waarover haar bemoeiingen zich uitstrekken, noch die van het organisme waarvan zij deel uitmaakt, noch die van haar eigen levensvatbaarheid en standing met een Sinterklaas-achtige taakopvatting is gediend. Daarom was haar streven er voortdurend op gericht slechts aan de realisatie van die projecten mede te werken, welke voor de economie van het desbetreffende land belangrijk waren en tevens op solide, zakelijk verantwoorde basis berusten. In de bijna 5 jaar van haar bestaan heeft zij ca 50 leningen verstrekt ten bedrage van in totaal meer dan \$ 1.100 mln⁵⁾. Van mislukkingen is tot dusver niet gebleken. Bijna alle financieringen lijken als zodanig een succes te zijn geweest”. Wanneer men nu leest in de brief dd. 6 Mei 1952 van de President van de Wereldbank aan de Minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen en aan de Gouverneur van Suriname: „Wij geloven echter, dat het Rapport van de Missie de basis legt voor een gezond plan voor de verdere ontwikkeling van Suriname en dat het daarom waard is zorgvuldig door de Nederlandse en Surinaamse Regering te worden overwogen” dan mag dit beschouwd worden als een zeer waardevol advies. En dit te meer, waar hierop volgt: „De Bank zal op ieder geschikt ogenblik bereid zijn... te overwegen op welke wijze de Bank het beste kan helpen bij de uitvoering van dat program”. Na de constatering van de Directie van het Planbureau „dat in belangrijke mate de inzichten der Missie

¹⁾ In vertaling verschenen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, 's-Gravenhage.

²⁾ Dit rapport zal binnenkort in druk verschijnen en verkrijgbaar zijn bij het Planbureau Suriname, Nieuwe Parklaan 5, 's-Gravenhage.

³⁾ „E.-S.B.” dd. 23 Januari en 21 Mei 1952.

⁴⁾ „E.-S.B.” dd. 5 Maart 1952.

⁵⁾ Volgens het laatste jaarverslag toegenomen tot \$ 1.489 mln voor 72 leningen aan 27 landen.

met de hunne parallel lopen", is er alle aanleiding dankbaar te zijn voor het initiatief der beide Regeringen, waardoor deze samenwerking tot stand werd gebracht, die voor de ontwikkeling van Suriname van groot nut zal kunnen zijn.

Het rapport van de Wereldbank behandelt in de eerste hoofdstukken de fundamentele kenmerken van de Surinaamse economie, de economische geschiedenis en de huidige economische situatie. Bij het eerste punt wijst het op de drie voornaamste productiebronnen: bouwland, tropische bossen en ertslagen (vnl. bauxiet). Bij de bespreking van de tegenwoordige economische situatie wordt gewezen op de nieuwe factoren die zich in de laatste jaren hebben voorgedaan en het beeld van Suriname volkomen hebben gewijzigd. *Hierdoor, zo meent men, zullen de pogingen welke nu worden ondernomen om het land tot ontwikkeling te brengen, waarschijnlijk aanzienlijk meer succes hebben dan die welke vroeger zijn ondernomen.* De overheidsinkomsten en de betalingsbalans van het land zijn, voornamelijk door de zeer toegenomen bauxietuitvoer, ten dele ook door de uitvoer van hout en rijst, aanzienlijk verbeterd. Nieuwe investeringen hebben plaatsgevonden door het Welvaartsfonds en uit particuliere bron (o.a. bauxiet en hout). Voorts is thans een steeds groter aantal bevoegde Hollandse technici van allerlei aard voor Suriname beschikbaar sinds Indonesië onafhankelijk is geworden.

Het arbeidsvraagstuk zal echter een gevoelig punt vormen. Het loonpeil in Suriname is betrekkelijk hoog in vergelijking met dat in de meeste andere weinig ontwikkelde gebieden. De hoge lonen, in de bauxietmijnen en door de Regering betaald, oefenen op het algemene peil een belangrijke invloed uit in de bedrijven en bouwvakken. Een betrekkelijk kleine groep is hierdoor in staat op grond van traditionele familiebanden werkloze en halfwerkloze familieleden te onderhouden. Op landbouwgebied worden de lonen op gelijke wijze beïnvloed door het inkomstenniveau van de kleine landbouwer. In deze sector is de arbeidsproductie overigens laag; van volle dagtaken is hier dikwijls geen sprake. Bij een verdere ontwikkeling van het land zal de onderhandelingspositie van de arbeiders nog worden versterkt. De situatie is dus moeilijk wanneer tegen concurrerende prijzen op de wereldmarkt artikelen moeten worden verkocht die veel arbeidskracht vereisen. De ontwikkeling moet daarom gezocht worden — zo meent de Missie — in de richting van hooggekapitaliseerde productie in arbeidsextensieve bedrijven. Dit is vooral van betekenis in de sector van de landbouw. Daarom acht de Missie het niet mogelijk de ondernemingscultuur in zijn vroegere arbeidsintensieve vorm te doen herleven, en zocht zij de oplossing van de agrarische ontwikkeling in de vorm van kleine dan wel grotere maar in hoge mate gemechaniseerde boerenbedrijven.

De Missie vat de voornaamste doelstellingen van het ontwikkelingsplan als volgt samen: a. een einde te maken aan de afhankelijkheid van het land van subsidies e.d. en tegen het eind van het plan (1962) zijn afhankelijkheid van andere kapitaalstoevoed te verminderen; b. dit te bereiken met behoud van ten minste het huidige consumptiepeil per hoofd van de bevolking, met inachtneming van de te verwachten bevolkingsaanwas; c. in staat te zijn tegen het einde van het plan een investeringsniveau te handhaven zonder bijzondere hulp van buitenaf, dat voldoende is om het consumptiepeil per hoofd op dat tijdstip te handhaven of te verhogen; d. de beschikbare sociale diensten ten minste op het huidige niveau te handhaven. De Missie meent dat deze doelstellingen waarschijnlijk bereikt kunnen worden met behoud van de prijzen door de bruto nationale productie op te voeren tot ongeveer Sf 135 mln tegen midden 1962, d.i. ongeveer Sf 40 mln boven het peil van 1950, dat Sf 96,3 mln bedroeg.

Om dit te bereiken beveelt de Missie aan een minimumplan waarvoor de uitgaven op de huidige prijzen worden

gesteld op Sf 100 mln over een periode van 10 jaar. Hier van rekent men dat zou kunnen worden verschaft Sf 40 mln door Suriname uit de overschotten van de begrotingen, Sf 40 mln door Nederland en Sf 20 mln door middel van buitenlandse financiering (A bon entendeur...). Zou er meer dan Sf 100 mln beschikbaar komen, dan wordt een aanvullend plan voorgesteld van Sf 30 mln. Deze investeringen betreffen alle overheidsinvesteringen. Daarnaast mogen investeringen worden verwacht van particuliere zijde als de bauxietmaatschappijen die bezig zijn hun productie verder uit te breiden, van houtondernemingen, enz. en in de nabije toekomst uit besparingen in de landbouw en in de industrie.

De verdeling over de voornaamste sectoren van het economisch leven heeft men voor het minimumplan als volgt gedacht:

landbouw	Sf 51,70 mln
bosbouw	5,20 "
vervoer	17,80 "
ondersteuning particulier initiatief	4,00 "
sociale sector	16,80 "
bestuur	4,50 "
samen	Sf 100,00 mln

Daarbij rekent men ook nog te kunnen beschikken over toegewezen doch niet uitgegeven bedragen van het Welvaartsfonds tot een bedrag van Sf 6,28 mln. Bij uitvoering ook van het aanvullende plan zou nog komen aan:

landbouw	Sf 10,00 mln
bosbouw	1,00 "
vervoer	2,60 "
sociale sector	16,40 "
samen	Sf 30,00 mln

Aan welke plannen deze bedragen zouden moeten worden toegekend, zal worden aangegeven bij de bespreking van de voorstellen van het Planbureau, die vrijwel parallel lopen met die van de Missie.

Een heel belangrijk punt snijdt de Missie nog aan betreffende het beheer. Om te voorzien in een bekwaam en onpartijdig beheer acht zij het noodzakelijk dit toe te vertrouwen aan een Ontwikkelingsraad, die door de beide Regeringen samen wordt ingesteld en die aan beide Regeringen verantwoording verschuldigd zal zijn. Deze Raad zou van beperkte omvang moeten zijn en samengesteld uit de bekwaamste mannen die beschikbaar zijn. Aan deze Raad zouden ruime bevoegdheden moeten worden toegekend. De coördinerende en organisatorische functies van het Planbureau alsmede de activa en functies van het Welvaartsfonds zouden aan deze Raad dienen te worden toevertrouwd. M.a.w. één kapitein op het schip die de koers bepaalt onder verantwoording aan de reders.

In de laatste twee hoofdstukken van het rapport bespreekt de Missie dan nog de te verwachten resultaten van het plan, alsmede aanvullende maatregelen noodzakelijk voor het welslagen ten aanzien van: de fiscale politiek, monetaire politiek en bankfaciliteiten, wisselpolitiek, de behandeling van buitenlands particulier kapitaal, de vakopleiding, afzet van landbouwproducten, het vervoer, en uitbreiding van de statistiek.

Het rapport wordt ten slotte gecompleteerd met 6 uitvoerige technische bijlagen betreffende: landbouw; bosbouw; mijnbouw, industrie en electriciteitsvoorziening; het zgn. Brokopondoplan, dat beoogt de aanleg van een stuwmeer in de Surinamerivier annex krachtstation ter opwekking van electriciteit, doch dat nog geheel in het eerste stadium van vooronderzoek is; het vervoer en de afzet.

Uit deze summier samenvatting van de aanbevelingen van de Missie van de Wereldbank zal zonder twijfel de indruk worden verkregen dat hier deskundigen aan het woord zijn van grote ervaring en realistische opvattingen. Ik acht het bovendien van grote waarde, dat nu ook eens

„real outsiders” het Surinaamse probleem hebben gezien, dat tot nu toe alleen door de ogen van Nederlanders was bekeken. En dat men gezamenlijk tot vrijwel eensluidende aanbevelingen is gekomen.

In een volgend artikel zal ik een overzicht geven van het

Rapport over de Grondslagen van het Tienjarenplan voor Suriname van de Stichting Planbureau Suriname, zoals dit op 10 Juni jl. bij de Gouverneur van Suriname als Hoofd van de Landsregering is ingediend.

Dordrecht.

I. BOS.

De huidige moeilijkheden in het bad- en zweminrichtingswezen in Nederland

Het bad- en zweminrichtingswezen in Nederland vormt een van die bedrijfstakken, die het na de oorlog hard te verduren hebben. Dat de exploitanten van deze inrichtingen in vele gevallen nauwelijks het hoofd boven water kunnen houden, is een gevolg van velerlei factoren. In dit artikel willen wij enkele van deze factoren nagaan, terwijl we aan het slot enige mogelijkheden tot verbetering van het exploitatieklimaat naar voren zullen brengen.

Groei en structuur der bedrijfstak.

Het bad- en zweminrichtingswezen is bepaald nog een zeer jonge bedrijfstak. Het merendeel der bad- en zweminrichtingen dateert van na de eerste wereldoorlog.

„Het aantal zweminrichtingen in ons land heeft in de jaren na 1930 een sterke uitbreiding ondergaan. Daarvoor waren verschillende oorzaken aan te wijzen: een paar warme zomers, toenemende belangstelling voor het zwemmen, de propaganda voor veiligheid ter vermindering van het verdrinkingsgevaar, de meerdere waardering voor geregelde en gezonde lichaamsbeweging, misschien ook de zucht naar verstrooiing en afleiding. Als bijzondere omstandigheid was daarbij gekomen de economische crisis, waardoor in verschillende gemeenten ter wille van werkverschaffing open zweminrichtingen zijn gegraven”¹⁾.

Ook thans nog is het aantal plannen en initiatieven legio. Het gebrek aan bouwvolume en financieringsmiddelen beperkt echter, bij een gestegen potentiële groeikracht door toenemende verbreiding van de zwemkunst en haar waardering, de effectieve energie. Bovendien zijn in de laatste wereldoorlog ruim honderd zweminrichtingen (ca 20 pCt) verloren gegaan.

Er zijn thans in ons land ruim 400 onoverdekte zweminrichtingen en zeebadbedrijven, 37 overdekte zweminrichtingen, deels gecombineerd met badhuizen en ruim 200 badhuizen.

Merkwaardig is, dat zowel gemeenten, verenigingen en stichtingen als particulieren en naamloze vennootschappen, inrichtingen exploiteren, zonder dat één dezer groepen belangrijk overweegt. Wel kan gezegd worden, dat het merendeel der inrichtingen of eigendom van de lokale Overheid is of een financiële band met haar heeft.

Verder worden zowel in de particuliere sector als in de overheidssector belangrijke bedragen, eventueel in de vorm van niet gehonoreerde diensten etc., op de exploitatie toegelegd.

Allerlei sociale motieven, zoals liefde voor de zwemsport en zorg voor de medemens, leidden tot particuliere exploitatie.

Overigens heeft zich in verband met de bestaande exploitatiemoeilijkheden een tendens ingezet tot een relatieve uitbreiding van de overheidssector. Zo is van vele bestaande plannen voor de stichting van een bad- of zweminrichting verreweg de meerderheid van gemeentelijke zijde afkomstig.

Dat er nog zoveel particuliere inrichtingen in Nederland zijn, mag wel uitzonderlijk worden genoemd. In de omringende landen worden de bad- en zweminrichtingen

Bad- en zweminrichtingen 1952.

	Exploitatie			Totaal	Eigendom		
	O	V en S	P		O	V en S	P
Badhuizen	88	95	27	210	119	70	21
Onoverdekte zweminrichtingen en zeebadbedrijven	113	188	119	420	184	127	109
Overdekte zweminrichtingen	4	6	27	37	4	6	27
Totaal	205	289	173	667	307	203	157

O = Overheid (veelal locale).
V en S = Verenigingen en Stichtingen.
P = N.V.'s, firma's e.d.

in zeer overwegende mate door de lokale Overheden in stand gehouden en bovendien: vrijwel steeds met zeer aanzienlijke tekorten.

Belangrijke financiële offers zijn in het ons omringende buitenland normaal. Het bad- en zweminrichtingsbedrijf ligt daar in de publieke sfeer. De extra economische offers voor het baden en zwemmen zijn daar publiekrechtelijk geregeld. De reden daarvan ligt zeker niet in een meer uitgebreide zwem- en badgewoonte. Merkwaardig is, dat het aantal baden in inrichtingen per hoofd van de bevolking in alle omringende landen op ongeveer gelijk of lager peil ligt dan in ons land (2 à 3). Verscheidene buitenlandse overdekte zweminrichtingen hebben een luxueuze uitvoering, die men hier te lande nergens zal aantreffen²⁾. Ook naar capaciteit zijn de inrichtingen in ons land uiterst bescheiden.

Vergelijkt men dus de bedrijfstak hier te lande met die in het omringende buitenland, dan komt men tot de conclusie, dat te onzent een partiële afzijdigheid van de Overheid samengaat met een sterker ontwikkeld particulier initiatief. Daarom heeft deze bedrijfstak een man of meer halfslachtig karakter gekregen. Nu zou deze omstandigheid geen bezwaren behoeven op te leveren, ware het niet, dat juist deze halfslachtigheid zo niet verantwoordelijk zou zijn, dan toch nauw verband zou kunnen houden met de huidige moeilijkheden.

De bad- en zweminrichtingen worden in het algemeen aangemerkt als inrichtingen, die op grond van hun functie voor de volksgezondheid er behoren te zijn, ongeacht of zij economisch mogelijk zijn. Deze maatschappelijke waardering als tak van sociale dienstverlening wordt sterk beïnvloed door de omstandigheid, dat verscheidene inrichtingen in gemeentelijke handen zijn en brengt, naast de factor der gemeentelijke concurrentie, voor de particuliere exploitant de ongeschreven wet van matige tarieven met zich. Bij voorbaat heeft hij een bepaald maatschappelijk keurslijf, zij het ook, als schrale troost, een keurslijf van „standing”.

Het is dit, overigens toe te juichen, keurslijf van sociale zorg of dienstverlening, dat de exploitant allereerst in zijn

¹⁾ Zo werd 29 Januari 1952 in Bremen het nieuwe Zentralbad geopend. Dit bad omvat twee grote zwembazen, paramedische en allerlei andere baden, toeschouwertribune, instructiebassin, zonneteras, turnzaal, dameskapsalon en restaurant. De kosten bedroegen 5,5 mln D.M.

De President der „Deutsche Gesellschaft für das Badewesen” noemde dit bad „das schönste und modernste, das künstlerisch am meisten abgerundete und zweckmässigste Hallenbad Europas”. (zie „Archiv des Badewesens”, Februari 1952, blz. 24 t/m 26).

¹⁾ Aanhel M. v. T. Ontwerp-Zweminrichtingenwet 1947.

aanpassingsvermogen belemmert en waardoor bij voorbaat commerciële exploitatie zo niet onmogelijk, dan toch uiterst riskant is.

Daarom rijst de vraag, of deze bedrijfstak zijn maatschappelijke positie, in het bijzonder zijn verhouding ten opzichte van de overheidswerkzaamheid, al wél reeds definitief gevonden heeft.

Alleen al zijn jeugd en dynamiek zouden gerede aanleiding kunnen zijn om te veronderstellen, dat hij nog niet die uitgebalanceerde positie verworven heeft, die aan de volwassenheid gemeenlijk eigen is.

Aard der moeilijkheden.

De kern van de huidige moeilijkheden is gelegen in een gebrek aan evenredigheid tussen de stijging van de uitgaven enerzijds en die van de inkomsten anderzijds. Hoewel de naaste oorzaak is gelegen in de stijging van de brandstofprijzen, lonen en sociale lasten, kan men de moeilijkheden toch niet uitsluitend aan deze factoren toerekenen.

Het meest geprononceerde beeld van het samenspel van factoren geeft de sector der overdekte zweminrichtingen, met haar overwegend particuliere exploitatievorm, te zien.

In de gehele bedrijfstak stond men na de laatste oorlog al direct huiverig tegenover een aanpassing der tarieven aan het kostenniveau. De daling van het consumptieniveau en de daarmee gepaard gaande wijziging in de consumptiestructuur kwam in deze bedrijfstak op bijzondere wijze tot gelding.

Gedurende de oorlogsjaren veroorzaakten naast het extra militair bezoek de aanzienlijke beperking van de bestedingsmogelijkheden van het geldinkomen en het vervallen van vacantiemogelijkheden aan het strand en in het buitenland een opvallende trek naar de bad- en zweminrichtingen. Na de oorlog trok deze categorie bezoekers weer weg. Bovendien hebben het ruimend distributiepakkett, de vervangingsconsumptie, voorts de onmiskenbaar aanwezige drang het qualiteitsniveau der consumptie op te voeren tot zelfs boven het vooroorlogse peil (psychologische reactie op de noodzakelijke qualiteitsvermindering gedurende de oorlogsjaren?) alsmede het geldgebrek een tendenz tot daling van het bezoek medegebracht. Deze daling kon slechts opgevangen worden door zelfs aanpassing der tarieven aan het algemene prijsniveau achterwege te laten. Immers, de zeer matige tariefsverhoging na 1939, ten achter blijvend aan de stijging van het prijsniveau over bedoelde periode, betekent in verhouding tot die stijging, in reële zin — dus wanneer men de daling van de waarde van het geld elimineert — een prijsverlaging die als zodanig, bij een gegeven vraagschaal, de afzet vergroot. Afname van de vraag (verschuiving van de vraagschaal naar links) kon daardoor toch nog gepaard gaan met een toeneming van het bezoekcijfer, zelfs bij enige tariefsverhoging.

Ondanks het feit, dat de plaats van het baden en zwemmen in de preferentieschaal, voor zover deze effectief tot uitdrukking kan komen, ongunstiger is geworden, gaat men toch meer zwemmen, omdat het baden en zwemmen relatief veel goedkoper is geworden.

Afgezien van alle voorgaande factoren zou een tariefsverhoging evenredig aan de kostenstijging, zo veel weerstanden oproepen, dat men spoedig naar een lager niveau zou moeten terugkeren. Dit, omdat het hier, zoals hiervoor reeds ter sprake kwam, een tak van sociale zorg of dienstverlening betreft, die onder bijzondere contrôle van de publieke opinie staat.

Deze contrôle is zeer nauw verweven met en ongetwijfeld verdisconteerd in de vraagschaal. Men kan namelijk moeilijk aannemen, dat de sociaal geïnduceerde opinie van het individu niet zijn behoeftelven zou beïnvloeden.

Overigens wijzen meerdere factoren, waaronder de gestage uitbreiding van het schoolzwemmen, waardoor een

groter deel der bevolking de zwemkunst machtig wordt, er op, dat de behoefte zelf sterker wordt, zodat verondersteld mag worden, dat haar slechtere positie in de preferentieschaal aan meer tijdelijk storende factoren moet worden toegeschreven.

Zeer vermoedelijk is er dus een stijgende trend in het bezoekcijfer. Daarnaast zal de publieke opinie een langzame gestadige tariefsverhoging beter kunnen verwerken.

Op die grond kan verwacht worden, dat in een deel der gevallen over enige jaren wellicht een aanpassing tussen kosten en opbrengsten bereikt zal kunnen worden. De vraag is dan, of de inrichtingen voldoende weerstandsvermogen bezitten om de periode van aanpassing te kunnen overbruggen.

Het weerstandsvermogen.

Een zeer winstgevend object is een bad- of zweminrichting nimmer geweest. Steeds heeft de landelijke totale capaciteit — het minst in de sector der overdekte zweminrichtingen — vrij ver over de rendabiliteitsgrens heen gelegen.

Onder deze omstandigheden was er van reservevorming uiteraard geen sprake, een enkele individuele uitzondering daargelaten.

Een eerste eis van goed bedrijfsbeheer — zo is men geneigd vast te stellen — is, dat voldoende reserves gevormd worden om tijdelijke wijzigingen in de prijsstructuur te kunnen weerstaan. Deze eis kan men in deze vorm in het algemeen aan het bad- en zweminrichtingswezen echter niet stellen. Wel geldt deze eis voor deze bedrijfstak in haar meer algemene vorm: men neme geen taak op zich, wanneer men niet over voldoende reservekracht weet te beschikken om haar ook onder minder gunstige omstandigheden ten uitvoer te brengen. Dit betekent, dat ook wanneer men zich tekorten kan veroorloven, het verstandig is een risicomarge in acht te nemen.

Waar men bewust van rendabiliteit afziet, ligt de grens in de beurs van de initiatiefnemers en instandhouders. Het op zichzelf toe te juichen feit, dat men om niet-economische beweegredenen met behulp van eigen beurs een correctie wil aanbrengen op het bestaande maatschappelijke verdelingssysteem, ontslaat niet van de plicht spaarzaam met de middelen daartoe te handelen. Het is uiteraard moeilijk te beoordelen, of bij de bad- en zweminrichtingen dit beginsel wel voldoende werd gevolgd. Men is hier op het terrein der schattingen en verwachtingen.

Wanneer men de in het onderhavige vraagstuk meespelende factoren objectief wil bezien, dan moet men in ieder geval met de mogelijke aanwezigheid van deze factor rekening houden.

Anderzijds moet worden erkend, dat het dwaasheid is te eisen, dat men met de reserve elk risico kan opvangen en ongetwijfeld had in de jaren veertig het verloop van baten en lasten een abnormaal karakter, waarmee vooraf moeilijk gerekend kon worden. Wel is het zo, dat men, uit welk motief ook exploiterende, als exploitant het dragen van elk niet verzekeraar risico, ook het abnormale, vrijwillig op zich heeft genomen.

Wanneer het bad- en zweminrichtingswezen thans zijn zeven magere jaren kent en verscheidene inrichtingen „de reis” niet halen, dan is het nuttig, dat elke exploitant zich afvraagt, of hij de wijsheid van Onderkoning Jozef wel voldoende heeft betracht.

Is overheidsoptreden gewenst?

De vraag rijst, of de locale en centrale Overheid er verstandig aan doen de bad- en zweminrichtingen bij deze zeker deels tijdelijke moeilijkheden aan eigen lot over te laten en de uitslag van haar „struggle for life” lijdelijk af te wachten.

Alleen aan de omstandigheid, dat men van rendabiliteit

afziet en uit sociale motieven een instelling op welk gebied ook heeft opgezet, kan men — hoe verdienstelijk dit initiatief ook was — redelijkerwijs nimmer het recht op overheidssteun ontlenen. Dit neemt niet weg, dat er enkele belangrijke factoren te onderkennen vallen, die overheidssteun alleszins rechtvaardigen.

Het is wellicht niet geheel onmogelijk te achten, dat men in een enkel geval van gemeentelijke zijde wacht op faillissement. Zakelijk gezien valt voor een dergelijke politiek ongetwijfeld wat te zeggen. Wie let op de ontstaansgeschiedenis van vele inrichtingen, moet echter tot de conclusie komen, dat op deze wijze economische uitbuiting van sociaal werkzame lieden plaats heeft. Het waren allermint naar winst strevende ondernemers die zich misrekend hebben. In deze baden is veelal het vermogen belegd van personen, die zeker niet op grond van het economisch motief handelden. Het spaarsysteem bijv., waarmede de sportfondsenbaden werden gefinancierd, bestrijkt vrijwel uitsluitend de kringen van zwementhousiasten, sportmensen etc. Overname tegen faillissementsprijs is tegenover deze personen dan ook niet gerechtvaardigd, die — let men op het buitenland — eer een moreel recht hebben op vergoeding van alle offers, die zij in het verleden gebracht hebben en in feite de Overheid hebben behoeft voor belangrijke verspillingen en andere, overigens nog wel redelijk te achten, financiële offers in het verleden. Er is althans geen reden om aan te nemen, dat de plaatselijke Overheid hier te lande het zuiniger zou hebben gedaan. Dit geldt te meer, omdat de lokale Overheid vooral in de grotere steden de voor zwembaden gedane investeringen veelal ziet in het verband van de algemene outillage van de stad. Zo worden parken, pleinen, schouwburgen e.d. en ook zwembaden gesteld onder de qualiteiten van een bepaalde plaats. Let men op dit aspect, dan kan zeker niet gezegd worden, dat het particulier sociaal initiatief te roekeloos is geweest.

Een der factoren, die de economische positie der bad- en zweminrichtingen ongetwijfeld verder bemoeilijken, is gelegen in — zie hier een onmiskenbaar structureel element in de moeilijkheden — de toegenomen overheidszorg op andere terreinen. De corrigerende beïnvloeding door de Overheid van de inkomensverdeling, induceert een verlamming van de particuliere correctiewil, waardoor het netto-resultaat van het overheidsoptreden vermindert. Daarin ligt reeds een rechtvaardiging van overheidszorg aan de bad- en zweminrichtingen, welke noodzakelijkheid de Overheid mede veroorzaakt heeft. Met een variant op een aphorisme van Goethe, kan men constateren, dat het soms de vloek van het overheidsingrijpen schijnt te zijn, dat het nieuwe noodzakelijkheden tot ingrijpen oproept.

Daarom dringt zich de conclusie op, dat slechts samenwerking tussen lokale Overheid (eventueel ook centrale Overheid) en het ongetwijfeld waardevol gebleken particulier initiatief de toekomst van deze belangrijke tak van sociale dienstverlening veilig kan stellen. Eerst dan zal deze bedrijfstak een juiste en gezonde verhouding tegenover de Overheid gevonden hebben.

Particulier initiatief heeft geen zinvolle waarde wanneer daar geen particuliere verantwoordelijkheid mede gepaard gaat. Maar dit dan in passende mate. Het is geenszins de bedoeling een uniforme gemengde exploitatievorm te bepleiten.

Hiervoren werd gewezen op enkele sociale momenten in deze bedrijfstak. Deze liggen vooral op praeventief-geneeskundig gebied. Een commissie van onderzoek der Gemeente Rotterdam rapporteerde enige jaren terug, dat de voordelen van het zwemmen als volgt kunnen worden samengevat:

- a. versterking der totale constitutie; thorax-ontwikkeling en versterking der ademhalingspijpen; longen-

- en hartversterking; versterking van de totale rompmusculatuur, speciaal rug- en buikspieren etc.;
- b. heilzame invloed op het zenuwstelsel;
- c. intensieve stofwisseling;
- d. sterking van de huid als warmteregulator en daardoor verhoging van het weerstandsvermogen tegen weerswisseling;
- e. bevordering van een goede houding;
- f. behoeden voor verdrinkingsgevaar.

Verder hebben zeer vele zweminrichtingen voorreinigingsdouches, waarvan het gebruik verplicht gesteld is. Het feit, dat vele bezoekers het zwembad tevens als reinigingsbad menen te moeten zien, maakt een dergelijke voorziening noodzakelijk en bewijst tevens de hygiënische functie van een zweminrichting. Uit de sterke negatieve correlatie tussen het badhuisbezoek en het zwembadbezoek (invloed van seizoen) blijkt eveneens, dat het publiek zich niet stoort aan een onderscheid tussen hygiënische en andere functies, zoals recreatie etc.

Een daadwerkelijke erkenning nu van deze belangrijke praeventief-geneeskundige functie der bad- en zweminrichtingen niet slechts door een deel der plaatselijke Overheden doch door alle is zeer wenselijk. Het moet absurd geacht worden, dat, terwijl de ene gemeente belangrijke subsidies verstrekt, de andere, door de Hoge Raad intussen belemmerde, pogingen aanwendt gemakelijkheidshelasting te heffen.

Mogelijke vormen van overheidssteun.

De vraag rijst nu in welke vorm de ondersteuning en stimulering van het particulier initiatief door de Overheid in deze bedrijfstak bij voorkeur dient te geschieden. Hoewel de individuele situatie ten deze beslissend moet worden geacht, kunnen toch wel terzake enkele algemene opmerkingen worden gemaakt.

Als eerste mogelijkheid zou de uitbreiding van het schoolzwemmen en schoolbaden kunnen worden genoemd. De omvang van bijv. het schoolzwemonderwijs is nog uiterst gering.

In het cursusjaar '47/'48 genoot landelijk slechts 7,9 pCt van het totaal aantal leerlingen van het lager onderwijs zwemonderwijs, terwijl 22,9 pCt der l.o.-scholen zwemonderwijs gaf³⁾. Voor het U.L.O. zijn de cijfers gunsti-

³⁾ Cijfers van het C.B.S.

ger: 23,3 pCt en 26,9 pCt. Bij voldoende zwemonderwijs op de lagere school wordt het zwemonderwijs op de U.L.O.-scholen overbodig.

Door sterke uitbreiding van het schoolzwemonderwijs zal overcapaciteit der zweminrichtingen benut kunnen worden. Een redelijke vergoeding zal het de zweminrichtingen mogelijk maken weer enigermate een draagbare exploitatielast te krijgen. Het schoolzwemmen is buitendien haast wel het enige middel om tot een meer omvangrijke zwemgewoonte bij het publiek te komen. In 1947 met zijn zeer gunstig seizoen werd blijkens een steekproef van de Nederlandse Stichting voor Statistiek slechts door 7 pCt van de bevolking één of meermales gezwommen, hetzij wel, hetzij niet in een zweminrichting. Er ligt dus een ruime marge om het effect van de verdere uitbreiding van het schoolzwemmen bij voorbaat reeds te kunnen garanderen. Weliswaar zal uitbreiding van het schoolzwemmen aanvankelijk een teruggang van het gewone bezoek met zich brengen. Het is echter duidelijk, dat zulks slechts in de overgangperiode merkbaar is. Na enige tijd reeds kan het minder aan gewoon bezoek als direct gevolg van het schoolzwemmen gecompenseerd worden door een meer aan gewoon bezoek als uiteindelijk gevolg van het schoolzwemmen.

De vraag, of uitbreiding van het schoolzwemmen op korte termijn de economische positie van de zweminrichtingen zal kunnen verbeteren is dan ook alleen dan met een duidelijk ja te beantwoorden, wanneer de uitbreiding direct in belangrijke mate geschiedt. Uit een oogpunt van zorg voor de volksgezondheid moet deze vorm van overheidshulp wel als de meest fraaie bestempeld worden. Een analoog betoog kan men opbouwen voor het schoolbaden in badhuizen.

Een andere mogelijkheid is de directe subsidie door de Overheid. In al haar denkbare varianten brengt subsidie niet die toeneming van het gebruik der inrichting, zoals die door uitbreiding van het schoolzwemmen en schoolbaden wordt bewerkstelligd. Daarom dient aan subsidie als alternatief alleen dan de voorkeur te worden gegeven, wanneer om enigerlei reden het schoolzwemmen en schoolbaden niet zodanig kan worden uitgebreid, dat de daardoor veroorzaakte teruggang van het gewone bezoek voldoende gecompenseerd wordt of de bestaansmoeilijkheid voor de bad- of zweminrichting wordt weggenomen. Bovendien kan in bepaalde gevallen de capaciteit der inrichtingen niet voldoende zijn om een uitbreiding van het schoolbezoek toe te laten.

Als derde mogelijkheid, speciaal ten aanzien van de centrale Overheid, kunnen fiscale tegemoetkomingen worden genoemd. Het moet op zich zelf irrationeel genoemd worden, dat bij voorzieningen die met behulp van particuliere of lokale overheidssteun in stand worden gehouden, de centrale Overheid een deel van die steun via belastingheffing opeist.

Resumerend kan worden gesteld:

1. dat in ons land, in tegenstelling tot het buitenland, het bad- en zweminrichtingswezen voor een zeer belangrijk deel wortelt in het sociale particulier initiatief;
2. dat dit initiatief de verdienste heeft een zuiniger voorziening tot stand te hebben gebracht dan de lokale Overheid in het buitenland en daarmee de Overheid hier te lande wellicht voor belangrijke uitgaven te hebben bewaard;
3. dat de bad- en zweminrichtingen maatschappelijk gewaardeerd worden als noodzakelijke instellingen;
4. dat de moeilijkheden, waarin het bad- en zweminrichtingswezen thans verkeert, slechts met behulp van de Overheid in de vorm van uitbreiding van het schoolzwemmen en schoolbaden, subsidie en fiscale tegemoetkomingen kunnen worden overwonnen.

INGEZONDEN STUK

Het begrip nivellering bij loonvergelijking

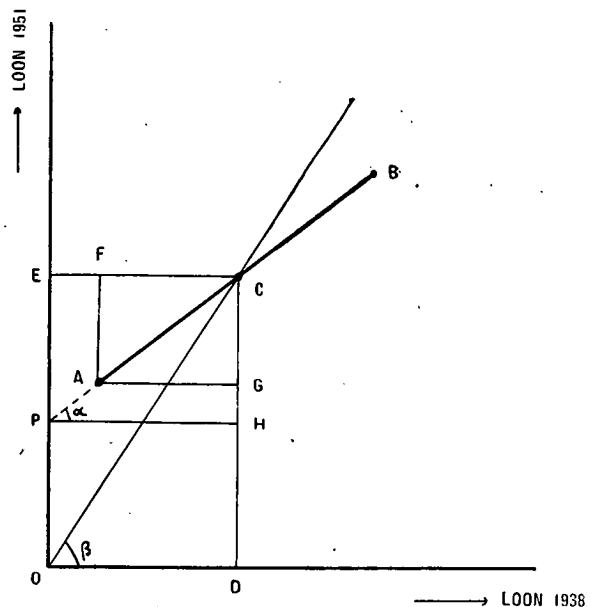
Dr J. H. C. Lisman te 's-Gravenhage schrijft ons:

In „Economisch-Statistische Berichten”, no 1846 van 8 October jl. werd door de heer Van IJzeren een beschouwing gegeven over „Het verloop der bezoldigingen van hogere en middengroepen in loondienst”. In dit betoog geeft de schrijver een definitie van het begrip nivellering, aan de hand van een door hem samengestelde grafiek waarin inkomens in 1938 worden uitgezet tegen daarmee vergelijkbare inkomens in 1951. Het verdient naar mijn mening aanbeveling een en ander hier ter plaatse wat nader uit te werken.

Het lijdt geen twijfel dat bij de huidige gecompliceerdheid van economisch, econometrisch en statistisch werk, alsmede de daaruit voortvloeiende publicaties — ook indien deze bestemd zijn voor niet of niet volledig ter zake deskundigen — de uiterste zorg moet worden gegeven aan een juiste begripsvorming. In dit licht bezien is het te waarden dat de heer Van IJzeren het begrip nivellering mathematisch eenduidig vastlegt. Bij zijn definitie sluit ik mij gaarne aan. Doch ik vraag mij wel af, of hij zich de achtergrond hiervan volledig heeft gerealiseerd. Uit de publicatie blijkt dit niet, want de motivering is een andere dan die welke men bij een complete probleemstelling en daarop volgende deductie kan presenteren.

Het betoog van de heer Van IJzeren, dat m.i. aanvaardbaar is, luidt als volgt:

„Rekening houdende met het hier gevonden rechtlijnige verband tussen de inkomens in 1951 en die in 1938 wordt de beste maatstaf voor de nivellering, welke t.a.v. de verschillende functies binnen een beroep heeft plaats gegrepen, in bovengenoemde verhouding tussen de „vaste toelage” en het „middelbare” inkomen in 1951 gevonden. Want is deze verhouding één, dan zou dit impliceren, dat alle functies in een bepaald beroep met dezelfde beloning gehonoreerd zouden worden, waardoor de nivellering voor de salariëring in het betrokken beroep absoluut zou zijn. Is zij daarentegen nul, dan bestaat er klaarblijkelijk geen nivellering, want in dat geval kan het inkomen in 1951 voor alle functies steeds in eenzelfde percentage van het in 1938 genoten inkomen worden uitgedrukt”.

In bijgaande figuur is de nivellering dus OP/DC .

Opgemerkt kan nu worden, dat het begrip nivellering altijd betrekking heeft op de vergelijking van twee toestanden, en men zal dus goed doen eerst vast te stellen wat men eigenlijk vergelijkt. Hiertoe bedenke men dat op elk oogenblik de lonen van een groep functies binnen een bepaald beroep een zekere scala vormen, zodat men van een

spreiding kan spreken¹⁾. Wordt deze spreiding geringer, dan treedt nivellering op: De spreiding zou men nu kunnen definiëren als de verhouding tussen het verschil van het laagste loon en het middelbare loon enerzijds en het middelbare loon zelve anderzijds (men kan ook het hoogste loon nemen, dit komt op het zelfde neer aangezien het middelbare loon halverwege laagste en hoogste loon ligt).

De aldus gedefinieerde spreiding zij aangeduid met S . Uit de figuur blijkt terstond:

$$S_{38} = AG/OD \text{ en } S_{51} = AF/OE = GC/DC$$

Uiteraard geldt: $0 < S < 1$

Indien nu $S_{51} = S_{38}$ dan is geen nivellering aanwezig, terwijl bij $S_{51} < S_{38}$ dan wel $S_{51} > S_{38}$ resp. nivellering en antinivellering heeft plaats gevonden.

Het ligt voor de hand om de nivellering N daarom aldus te definiëren:

$$N = 1 - S_{51}/S_{38}$$

De nivellering is maximaal als $S_{51} = 0$, dus $N = 1$.

Indien $S_{51} = S_{38}$ wordt $N = 0$, in welk geval er geen nivellering heeft plaats gehad.

Wordt echter $S_{51} > S_{38}$, dan geldt $N < 0$ en heeft men te doen met antinivellering.

Meetkundig geïnterpreteerd komt men tot het volgende

$$\begin{aligned} N &= 1 - \frac{GC/DC}{FC/EC} = 1 - \frac{GC/FC}{DC/EC} = \\ &= 1 - \frac{HC/EC}{DC/EC} = 1 - \frac{HC}{DC} = \frac{DH}{DC} = \frac{OP}{DC} \end{aligned}$$

Deze uitkomst is dezelfde als die welke de heer Van IJzeren geeft, doch naar mijn mening wat steviger gemotiveerd.

Tenslotte zou ik nog willen opmerken dat men aan de interpretatie van het stuk OP , het „vaste bedrag”, niet te grote waarde kan hechten. Indien bij een volgende loonronde bijv. alle lonen procentueel evenveel worden verhoogd, betekent dit een verlenging van het stuk OP en gegeven deze variabiliteit lijkt de vraag gewettigd of men wel een intrinsieke betekenis aan deze meetkundige grootte kan toekennen.

¹⁾ Het woord spreiding heeft hier niet de gebruikelijke statistische betekenis. Men kan in dit verband ook van breedte spreken.

AANTEKENING

Organisatorische aspecten der Europese integratie

Inleiding.

De Europese organen en initiatieven zijn in de laatste tijd zo wild gegroeid, dat het overzicht over het geheel dreigt verloren te gaan. In het volgende zal daarom worden getracht, een inventarisatie te maken van de voornaamste Europese organen en activiteiten, waarbij zo mogelijk zal worden aangegeven, waarom de ontwikkeling zo en niet anders is geweest. De verbroekeling van het Europese organencomplex komt het duidelijkste uit, wanneer de Europese integratie wordt beschreven van de kant van de activiteiten. Dit is tevens de meest doelmatige manier om de samenhang — of het gebrek aan samenhang — tussen de verschillende objecten van Europese integratie te laten zien. Vandaar dat begonnen wordt met een classificatie van activiteiten. Aan het eind kunnen dan enkele conclusies worden getrokken met betrekking tot de samenhang van het organencomplex.

Economische integratie.

Het toezicht op de spelregels voor het *handelsverkeer* berust, wat de *contingenteringspolitiek* betreft, bij de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking (O.E.E.S.). Dit is ook logisch, omdat dit orgaan de meeste landen omvat. De liberalisatie-actie heeft vrij veel succes gehad. Niettemin is thans kennelijk een stagnatie ingetreden: men komt niet boven ca 65 pCt liberalisatie uit. Bovendien berust het thans bereikte op een wankel basis. Landen met periodiek terugkerende betalingsbalansmoeilijkheden grijpen telkens weer naar het restrictiewapen. Het vetorecht maakt het onmogelijk, dit te voorkomen. Wel begint zich een zekere moraal vast te zetten met betrekking tot de voorwaarden waaronder en de wijze waarop gedeliberiseerd mag worden. In het algemeen is de O.E.E.S. echter kennelijk aan de grens van haar mogelijkheden geraakt.

Op het gebied van de *invoerrechten* bestond vóór de O.E.E.S. reeds de studiegroep Europese Douane-Unie, die een relict vormt van de voorloper van de O.E.E.S. (de commissie ad hoc voor Europese economische samenwerking). Deze studiegroep bestaat uit regeringsvertegenwoordigers op het niveau van experts. Zij is echter reeds geruime tijd geleden vastgelopen op verschil van inzicht en heeft zich daarom teruggetrokken op technische kwesties (nomenclatuur en waardedefinitie). Op mondiaal niveau bestaat de „General Agreement on Tariffs and Trade” (G.A.T.T.), die met de procedure van bilaterale onderhandelingen betrekkelijk weinig succes heeft gehad. Verder zijn er de machteloze resoluties van de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa. Men kan dan ook zeggen, dat er momenteel in de beleidssfeer nergens een procedure van algemene verlaging van Europese invoerrechten aanhangig is.

Ook de regeling van het *betalingsverkeer* berust bij de O.E.E.S. (i.c. de Europese Betalings Unie); zijnde het meest omvattende Westeuropese orgaan. Op dit punt is al het mogelijke gedaan. De onvolkomenheden van de E.B.U. worden veroorzaakt door de te geringe geografische actieradius en de onvoldoende zeggenschap over de monetaire politiek van de deelnemende landen.

De *monetaire stabiliteit* vormt het centrale en tegelijk het critieke punt van de Europese economische integratie. De monetaire politiek berust bij de nationale regeringen. Deze moeten, ook al zijn zij technisch voldoende geëquipeerd, nu eenmaal rekening houden met een aantal sociale gegevens, die in sommige landen steeds in de richting van inflatie werken. Houdt men star vast aan eenmaal gekozen koersverhoudingen, dan moet dit noodzakelijk terugwerken op de handelsvrijheid. Het enige thans gebruikte Europese wapen tegen de interne monetaire instabiliteit is de publieke opinie in de O.E.E.S.-organen. Er zijn tekenen, die er op wijzen, dat dit niet geheel zonder effect is. Van bindende afspraken, sancties e.d. is echter geen sprake.

Met Europese coördinatie van de *werkgelegenheidspolitiek* (bijv. overleg over nationale werkgelegenheidspolitiek, mobilisering van de deviezenreserves van deflatielanden en ontwikkeling van achtergebleven gebieden) houdt geen enkel orgaan zich bezig.

Inter-Europese *migratie* is tot dusver vastgelopen op de houding van de vakbeweging. De migratie naar buiten Europa viel onder geen enkel Europees orgaan. Vandaar, dat voor het verzorgen van emigratie uit Europa — voor zover dit de hulpmiddelen van de nationale regeringen te boven gaat — eind 1951 is opgericht het „Provisional Intergovernmental Committee for the Movement of Migrants from Europe” (thans genoemd „International Organization for Migration”).

De interne Europese *kapitaalbeweging* ligt vrijwel geheel gekluisterd in deviezenbepalingen. Er zijn bepaalde ideeën

in omloop, welke een gereguleerde kapitaalstroom naar kapitaalarme gebieden beogen (Europese Investeringsbank). Aan de praktische verwezenlijking is echter nog niets gedaan.

Wat de voornaamste *bedrijfstakingen* betreft, is voor de kolen- en staalsector een afzonderlijke apparatuur geschapen, omdat deze slechts voor een beperkt aantal landen geïntegreerd is.

In de *energiesector* zou men zich een verdergaande samenwerking kunnen denken bij de petroleumraffinage en de koppeling van elektrische netten. Wat het laatste punt betreft bestaat er op technisch gebied reeds nauw contact binnen de Economische Commissie voor Europa (E.C.E.) en de O.E.E.S.

Het *verkeerswezen* wordt op technisch niveau bezien door de E.C.E. Dat deze taak aan de E.C.E. toegevallen is kan historisch worden verklaard. De E.C.E. is immers ontstaan uit enkele voorlopige functionele commissies, waarvan de „European Central Inland Transport Organization” (E.C.I.T.O.) er één was. Een belangrijke kristallisatiekern voor de samenwerking op verkeersgebied is ook het Europese overleg van de spoorwegen.

De problemen van de *landbouw-integratie* worden bestudeerd door een commissie ad hoc, welke ingesteld is door een conferentie van ministers van O.E.E.S.-landen (buiten O.E.E.S.-verband) in Maart 1952. De bedoeling is, het rapport van deze commissie op een nieuwe ministersconferentie te bespreken. De O.E.E.S. is hier buiten gelaten, omdat de landbouw daar niet op het hoogste niveau vertegenwoordigd is en omdat deze organisatie moeilijk kan komen tot oprichting van een orgaan, waarin de unanimitetsregel wordt losgelaten.

De *overige vraagstukken* als uitwisseling van gegevens over productiviteit, uitzending van „productivity teams” naar de Verenigde Staten, coördinatie van statistieken, uniformering van verwerkingsverboden van schaarse artikelen e.d. zijn geconcentreerd bij de O.E.E.S.

Militaire integratie.

Er zijn twee niveau's van militaire integratie: de Noord-Atlantische Verdrags-Organisatie (N.A.V.O.) en de Europese Defensie-Gemeenschap (E.D.G.), welke laatste nog slechts in oprichting is. Aan de N.A.V.O. nemen o.a. ook de Verenigde Staten, Canada en Engeland deel, aan de E.D.G. alleen de „Schuman-landen”. In de N.A.V.O. hebben alle landen zich hun veto voorbehouden. In de praktijk is de samenwerking echter zover gevorderd, dat men moeilijk meer terug kan. De N.A.V.O. is dan ook meer dan een gewoon militair bondgenootschap. De E.D.G.-landen gaan nog veel verder met militaire integratie. De permanente apparatuur van de E.D.G. ligt echter niet op beleidsniveau. Vandaar dat de E.D.G.-landen in de N.A.V.O. niet met één stem kunnen spreken. Het Europese leger hangt dus min of meer in de lucht, zolang er geen Europese politieke autoriteit is. Overigens is de opzet van de E.D.G. vrijwel analoog aan die van de kolen- en staalgemeenschap.

Politieke integratie.

De behoefte aan politieke integratie (d.i. het scheppen van een Europese regering en een Europees parlement) vloeit vooral voort uit de moeilijk denkbare situatie van een Europees leger zonder Europese politieke autoriteit. Vandaar dat deze kwestie thans acuut geworden is.

De voorgeschiedenis begint met de Westerse Unie (Verdrag van Brussel) van 1948. Deze heeft gefungeerd als kristallisatiekern voor de N.A.V.O., terwijl verder de oprichting van de Raad van Europa hier is voorbereid. Op zichzelf vormt de Westerse Unie echter niet meer dan een bondgenootschap.

De Raad van Europa, die van 1949 dateert, heeft slechts adviserende bevoegdheid. Bovendien treden verschillende

landen sterk remmend op. Het lijkt dan ook niet waarschijnlijk, dat hieruit een Europese politieke autoriteit zal groeien. De Raadgevende Vergadering heeft zich wel met dit probleem bezig gehouden, doch haar — vrij vruchteloze — activiteit op dit gebied is achterhaald door het optreden van de politieke organen van de kolen- en staalgemeenschap. Wel is door het zgn. Eden-plan een „trait d'union” gelegd tussen Straatsburgse Assemblée en kolen- en staalparlement, doordat de leden van dit laatste gezelschap uit de leden van de Assemblée zijn gekozen, terwijl de andere leden als waarnemers kunnen fungeren.

De Raad van Ministers van de kolen- en staalgemeenschap heeft, vooral met het oog op de te creëren Europese defensiegemeenschap, aan het parlement van de eerstgenoemde gemeenschap opdracht gegeven, een ontwerpverdrag voor een Europees politiek gezag op te stellen. Het bedoelde parlement heeft zich daartoe als constituant aangevuld uit de leden van de Raadgevende Vergadering, zodanig dat de samenstelling gelijk is aan die van het op te richten E.D.G.-parlement. In dit laatste hebben de grote landen namelijk meer vertegenwoordigers dan in het kolen- en staalparlement. Begin Maart 1953 moet worden gerapporteerd. Ook in deze constituant hebben de vertegenwoordigers van de andere „Straatsburg-landen” toegang als waarnemers.

Conclusie.

Er tekenen zich duidelijk twee kringen van Europese samenwerking af: de „inner circle”, bestaande uit Frankrijk, Italië, West-Duitsland en de Benelux-landen en de „outer circle”, waaraan ook de rest meedoet. In de „inner circle” voltrekt zich de integratie van de kolen- en staalsector, van de defensie en van de gezagsorganen. De samenwerking in de „outer circle” beperkt zich in hoofdzaak tot het handels- en betalingsverkeer, terwijl samen met de Verenigde Staten en Canada een verregaand militair bondgenootschap is aangegaan. Van het laatste maken enkele „neutralistische” landen echter geen deel uit.

Deze verschillen in geografische reikwijdte zijn een belangrijke verklaringsgrond voor de organisatorische verbrokkeling. Daarnaast speelt een rol de weinig gecoördineerde aanpak, die doorgaans ieder experimenteerstadium kenmerkt. Als het goed is, moet dit laatste zich op den duur redresseren door een „stroomlijning” van het organencomplex.

Voorlopig lijkt de meest waarschijnlijke ontwikkeling, dat de O.E.E.S. zal opgaan in de E.B.U. en de „Steering Board for Trade”, welke laatste toeziet op de spelregels van het handelsverkeer. De overige activiteiten van de O.E.E.S. zijn ten dele reeds aan het afsterven. Verder zal de integratie binnen de „Schuman-landen” steeds meer ondeelbaar blijken te zijn, zodat deze enerzijds min of meer van zelf verder voort zal schrijden, terwijl anderzijds meer en meer naar coördinatie van werkzaamheden en ineen-schuiving van organen zal worden gestreefd. De N.A.V.O. zal uiteraard afzonderlijk blijven bestaan, omdat hieraan enkele Westeuropese landen niet en de Verenigde Staten en Canada wel meedoen.

Langs deze weg kan een zekere vereenvoudiging van de organisatie worden bereikt, met de daarmee gepaard gaande „economy of skill”. Momenteel is echter alles nog in beweging.

Scheveningen.

F. HARTOG.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

Wanneer de marktdisconto's voor schatkistpapier met een resterende looptijd van 1-11 maanden op of zeer dicht in de nabijheid van de officiële afgifteprijs voor jaarspromessen (momenteel 1 pCt) komen, dan is dit een teken,

dat de geldmarkt krap is. Gedurende de tweede helft van de verslagweek deed deze situatie zich voor; één t/m vijfmaandspapier noteerde $\frac{7}{8}$ - $\frac{15}{16}$ pCt, langer tot een jaar lopend papier werd voor 1 pCt op de markt aangeboden. De callgeldnotering bleef op het minimum van $\frac{1}{2}$ pCt gehandhaafd, ondanks groter vraag naar call gedurende de laatste dagen van de week.

Van een omkeker in de betalingsbalanspositie die, wanneer zij komt, tevens de grondtendentie van de geldmarkt van ruim in krap zal doen omslaan, was op de laatst gepubliceerde weekstaat van De Nederlandsche Bank (die per Maandag 11 November) nog niets te bemerken. Daar Nederlands positie in de E.B.U. de laatste maanden niet verder verbetert — in October was er zelfs een klein tekort — is blijkbaar toeneming van het bezit van andere dan E.B.U.-valuta oorzaak, dat de groei van de totale Nederlandse deviezenvoorraad de laatste tijd nog niet ten einde kwam.

De kapitaalmarkt.

De door de Regering voorgestelde verlenging van de dividendbeperking, welke gedurende de verslagweek in de Tweede Kamer aan de orde kwam, ontmoette veel oppositie. Een amendement dat beoogt de werkingsduur voorlopig met één jaar te verlengen (oorspronkelijk was deze termijn in het Wetsontwerp drie jaar, door de Minister van Financiën zelf reeds tot twee jaar teruggebracht) maakt alle kans de volgende week te worden aangenomen. Opmerkelijk was, dat bij de tegenstanders van de dividendstop als voornaam motief naar voren werd gebracht, dat een dergelijke beperking overbodig is, omdat de ondernemingen zelf niet tot dividendverhoging zullen overgaan. Indien dit juist is, behoeven de beleggers niet al te veel om het verder handhaven van de dividendbeperking te treuren; het kan hun grotendeels onverschillig laten, of de oorzaak, dat hun dividenden in koopkracht uitgedrukt, op een lager niveau dan vóór de oorlog worden gehouden, bij een wetsbepaling dan wel bij de uitkeringspolitiek der ondernemingsleidingen is gelegen.

Op de markt voor niet risicodragend kapitaal wordt steeds meer de vraag gesteld, of het rentetype van nieuw uit te geven overheidsleningen niet zal kunnen worden verlaagd. Gedacht wordt hierbij bijv. aan emissie van 4 pCt leningen, echter tegen een koers enigszins beneden pari gelegen. Het zal o.i. grotendeels van de rentepolitiek van de Regering afhangen, in hoeverre bovenstaande verwachting zal worden verwezenlijkt. Het lijkt alleszins waarschijnlijk, dat op basis van de huidige marktpsychose, overheidsleningen van een lager dan het thans geldend rentetype momenteel plaatsbaar zouden zijn. Daar echter de Minister meent, dat op iets langer termijn gezien, de vraag naar kapitaal van de zijde der gemeenten de neiging heeft het aanbod te overtreffen, is het zeer dubieus of renteverlaging thans, past in een rentestabilisatiepolitiek. Mocht de verwachting van de Minister worden verwezenlijkt, dan zou handhaving van het $4\frac{1}{4}$ pCt rentetype nu, straks een argument kunnen vormen voor de Minister van Financiën, om niet tot renteverhoging over te gaan in een tijd van krappere kapitaalmarkten.

Aand. indexcijfers.	7 Nov. 1952	14 Nov. 1952
Algemeen	135,1	136,2
Industrie	192,6	194,8
Scheepvaart	156,7	156,6
Banken	124,1	124,1
Indon. aand.	40,8	41,3
Aandelen.		
A.K.U.	149 $\frac{1}{4}$	149 $\frac{1}{4}$
Philips	150	150 $\frac{1}{2}$
Unilever	171 $\frac{1}{4}$	173 $\frac{1}{2}$
H.A.L.	143	142 $\frac{1}{2}$
Amsterd. Rubber	71 $\frac{1}{2}$	73 $\frac{1}{2}$
H.V.A.	83	83 $\frac{1}{2}$
Kon. Petroleum	310 $\frac{1}{4}$	307 $\frac{1}{4}$

Staatsfondsen.		
2 $\frac{1}{2}$ pCt N.W.S.	76 $\frac{1}{2}$ %	76 $\frac{1}{16}$
3-3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	92 $\frac{1}{2}$ %	92 $\frac{13}{16}$
3 pCt Invest. cert.	93 $\frac{1}{2}$ %	93 $\frac{13}{16}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt 1951	96 $\frac{15}{16}$ %	96 $\frac{9}{16}$
3 pCt Dollarlening	93 $\frac{1}{2}$ %	93 $\frac{1}{4}$
Diverse obligaties.		
3 $\frac{1}{2}$ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	97 $\frac{1}{4}$ %	96 $\frac{1}{2}$ %
3 $\frac{1}{2}$ pCt Bataafsche Petr.	98 $\frac{3}{16}$ %	98 $\frac{7}{16}$ %
3 $\frac{1}{2}$ pCt Philips 1948	95 $\frac{1}{2}$ %	95 $\frac{1}{2}$ %
3 $\frac{1}{4}$ pCt Westl. Hyp. Bank	90 $\frac{1}{2}$ %	90 $\frac{1}{4}$ %

J. C. BREZET.

RECENTE ECONOMISCHE PUBLICATIES

- Inleiding tot de bedrijfseconomie*, door P. J. Potgieser. Purmerend 1952, 328 blz. f 11,50.
- Het vraagstuk der winstdeling*, Interim-rapport der commissie ingesteld bij beschikking van de Minister van Sociale Zaken d.d. 15 Juni 1948. (Commissie Bezitspreiding), 's-Gravenhage 1952, 217 blz., f 5,90.
- De Nederlandse industrie sinds 1945; Een wereld van groei*. 's-Gravenhage 1952, 400 blz., f 7,90.
- De groei van de grote werkstad*, door Prof. Dr P. J. Bouman en W. H. Bouman. Een studie over de bevolking van Rotterdam. Assen 1952, 142 blz., f 4,90.
- Burger en fiscus*, door K. Sneep. Een toelichting op de wet en een antwoord op dagelijkse belastingvragen, met een groot aantal adviezen die leiden tot aanzienlijke belastingbesparing. Assen 1952, 172 blz., f 3,90.
- De mens in beroep en bedrijf*, door Prof. Dr A. Carrard. No 1 uit de Serie eenvoudige boeken over bedrijfspsychologie. Bussum 1952, 114 blz., f 3,75.
- Bij intekening op de gehele serie f 3,00.
- Mensenkennis en omgang met mensen*, door Emil Oesch. No 3 uit de Serie eenvoudige boeken over bedrijfspsychologie. Bussum 1952, 70 blz., f 2,75.
- Bij intekening op de gehele serie f 2,20.
- Waar blijft de tijd van de directeur*, door Mr H. Luyk. Alphen a. d. Rijn 1952, 95 blz., f 5,90.
- Tarievenboek voor belastingen en sociale verzekeringswetten*, door J. C. Maters en R. Visser. Deventer 1952, 264 blz., f 5,90.
- De Budget Cyclus in de Openbare Financiën van Nederland*, door Prof. Dr O. Bakker. 's-Gravenhage 1952, 133 blz., f 6,50.
- De eigen markt der onderneming*, rede van Dr P. J. Verdoorn. Leiden 1952, 28 blz., f 1,25.
- Industrieel adresboek van de provincie Groningen*. Noordelijke Economisch-Technologische Organisatie, 235 blz., f 7,50.
- Gemeentenatlas Benelux*. Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, 's-Gravenhage 1952. f 7,50.
- Cost accounting and productivity*, report by a group of European experts. The use and practice of the cost accounting in the U.S.A. Paris 1952, 125 blz., f 3,25.
- The South African export trade directory*. Johannesburg 1952, 358 blz., f 27,90.
- Welfare economics and the theory of the state*, door W. J. Baumol. Londen 1950, 171 blz., f 13,25.
- Econometrics*, door Gerhard Tinnter. A systematic treatment of modern statistical methods as applied to economic data. The author stresses the difficulties met in applying statistics in this field; he then clarifies the problems with the help of numerous examples. Londen 1952, 370 blz., f 25,85.
- The Soviet price system*, door N. Jasny. Oxford Univ. Press 1952, 190 blz. f 10,70.
- Soviet prices of producers' goods*, door N. Jasny, Oxford Univ. Press 1952, 188 blz., f 10,70.

OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN *).

Benaming der middelen	Ontvangsten op niet-kohierbelastingen. Kalenderjaar 1952.										Raming jaar 1952 ²⁾
	Jan. 1952	Febr. 1952	Maart 1952	April 1952	Mei 1952	Juni 1952	Juli 1952	Aug. 1952	Sept. 1952	Totaal 1 Jan. 1952 t/m ult. Sept. 1952	
Loonbelasting	69,7	60,6	38,8	59,6	54,2	39,6	68,4	53,7	36,2	489,9	640,0
Dividendbelasting	— 1,7	9,4	3,7	1,1	7,6	8,4	17,6	5,8	3,6	59,4	65,0
Commissarissenbelasting	1,4	0,7	0,4	1,0	0,6	0,9	1,9	0,7	0,1	8,5	10,0
Vereningsheffing	30,3	24,8	15,6	25,1	23,2	15,3	30,1	23,4	14,3	202,2	260,0
Rechten op invoer	29,9	31,8	36,0	40,6	40,5	37,1	43,8	30,6	30,7	266,0	375,0
Accijns op gedistilleerd	9,4	8,6	8,2	8,4	9,0	8,4	10,3	10,2	8,7	77,7	105,0
Accijns op bier	0,9	1,3	1,4	1,6	2,1	1,7	0,8	0,6	1,4	13,8	17,0
Accijns op suiker	7,7	8,1	7,4	6,7	7,7	7,3	7,2	7,2	10,7	71,4	87,0
Accijns op tabak	31,4	23,0	26,6	25,6	28,2	21,6	22,1	28,7	29,4	237,1	305,0
Omzetbelasting	113,8	104,8	69,3	105,5	105,0	62,5	114,0	101,8	63,8	821,5	1.150,0
Rechten van zegel ¹⁾	4,0	2,8	3,3	3,3	3,6	3,4	3,1	3,1	3,6	31,5	40,0
Rechten van registratie	3,9	5,1	3,6	3,2	3,7	3,6	3,6	2,9	2,9	32,6	45,0
Rechten van successie	8,3	6,7	7,4	7,0	7,8	6,1	6,8	9,3	7,0	65,2	90,0
Motorrijtuigenbelasting	6,1	5,6	5,5	14,0	8,5	5,4	4,5	4,3	5,5	61,4	75,0
Totalen	314,9	293,3	227,0	302,6	301,4	221,4	334,3	282,3	218,1	2.438,3	3.264,0
¹⁾ Hieronder begrepen wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz.	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,7	0,4	0,3	3,7	

²⁾ Herziene raming volgens Millioenennota 1953.

Benaming der middelen	Ontvangsten op kohierbelastingen.										Totaal 1 Jan. 1952 t/m ult. Sept. 1952
	Jan. 1952	Febr. 1952	Maart 1952	April 1952	Mei 1952	Juni 1952	Juli 1952	Aug. 1952	Sept. 1952		
Inkomstenbelasting	122,1	118,3	115,1	104,5	113,2	94,5	95,1	91,9	114,0	968,8	
Vermogensbelasting	9,7	9,9	10,1	8,6	8,9	8,0	8,1	7,8	11,9	83,3	
Vennootschapsbelasting	84,1	105,2	171,9	48,5	91,6	33,5	42,3	163,5	111,8	852,4	
Grondbelasting ¹⁾	8,7	3,4	2,1	2,5	4,0	6,8	12,4	12,3	13,7	65,8	
Personele belasting ¹⁾	4,4	5,4	6,8	7,4	9,3	8,8	7,8	5,7	5,1	60,7	
Ondernemingsbelasting ¹⁾	14,8	14,3	18,1	11,5	12,2	9,6	7,5	4,8	8,5	101,4	
Totalen	243,8	256,6	324,1	183,1	239,2	161,3	173,3	286,0	265,1	2.132,5	

¹⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

Benaming der middelen	Ontvangsten op buitengewone middelen. Kalenderjaar 1952.										Totaal 1 Jan. 1952 t/m ult. Sept. 1952	Raming jaar 1952 ²⁾
	Januari 1952	Februari 1952	Maart 1952	April 1952	Mei 1952	Juni 1952	Juli 1952	Aug. 1952	Sept. 1952			
Vermogensaanwasbelasting	15,0	8,4	4,3	5,2	5,8	4,8	3,6	1,3	5,8	64,2	75,0	
Vermogensheffing ineens	1,8	1,8	1,3	2,1	1,2	1,2	1,9	2,1	1,8	15,2	15,0	
Totalen	16,8	10,2	5,7	7,3	7,0	6,0	5,5	3,3	7,6	69,4	90,0	

²⁾ Herziene raming volgens Millioenennota 1953.

Benaming der middelen	Aanslagregeling der kohierbelastingen ¹⁾ .					Totaal ontvangen in Jan. t/m Sept. 1952 op alle opgelegde aanslagen	Nog te ontvangen op alle opgelegde aanslagen per ult. Sept. 1952
	1	2	3	4	5		
Inkomstenbelasting	972,0	442,6	518,2	968,8	963,9		
Vermogensbelasting	75,1	46,3	32,1	83,3	70,3		
Vennootschapsbelasting	219,7	— 39,4	853,8	852,4	181,7		
Grondbelasting ²⁾	14,9	0,6	88,7	65,8	38,4		
Personele belasting ²⁾	19,5	49,1	11,4	60,7	19,1		
Ondernemingsbelasting ²⁾	94,8	26,4	—	101,4	19,8		
Totalen	1.396,1	525,5	1.504,1	2.132,5	1.293,3		

¹⁾ Bij deze staat geldt: kolom 1 + 2 + 3 — 4 = 5.

²⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

*) In verband met afrondingen behoeven de in de staten vermelde totalen niet met de som der afzonderlijke posten overeen te stemmen.

STAAT V

Vergelijking tussen de ramingen en de aanslagen der kohierbelastingen.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Raming jaar 1951	Opgelegd t/m ult. Sept. 1952 boekings-tijdvak 1951/1952	Raming jaar 1952 ^{*)}	Opgelegd t/m ult. Sept. 1952 boekings-tijdvak 1952/1953
Inkomstenbelasting	937,5	962,4	815,0	518,2
Vermogensbelasting	79,5	79,3	83,0	32,1
Vennootschapsbelasting	445,0	685,5	885,0	853,8
Grondbelasting ¹⁾	28,0	91,7	28,0	88,7
Personele belasting ¹⁾	25,7	70,1	27,0	11,4
Ondernemingsbelasting ¹⁾	—	26,4	—	—
Totalen	1.515,7	1.915,3	1.838,0	1.504,1

¹⁾ Excl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.
²⁾ Herziene raming volgens Millioenennota 1953.

TOELICHTING BIJ HET OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN.

Staat I en II.

Deze staten vermelden de werkelijk in elke maand ontvangen bedragen (kasadministratie).
 Bij de omzet- en loonbelasting en vereveningsheffing moet de afdracht in principe éénmaal per kwartaal geschieden, nl. in Januari, April, Juli en October.

Staat III.

Ook hier zijn de werkelijk ontvangen bedragen vermeld (kasadministratie).

Staat IV.

Uit deze staat kan worden afgelezen hoe ver de belastingdienst is gevorderd

met het opleggen van aanslagen en tevens, welk bedrag nog moet worden ontvangen op reeds opgelegde aanslagen.

De kolommen 2 en 3 betreffen de door de belastingdienst in 1952 opgelegde voorlopige en definitieve aanslagen (debiteurenadministratie).

Een voorlopige of definitieve aanslag inkomstenbelasting 1951 behoort normaliter in het boekings-tijdvak 1951/52 te worden opgenomen; een — uiteraard voorlopige — aanslag inkomstenbelasting 1952 in het boekings-tijdvak 1952/53.

Staat V.

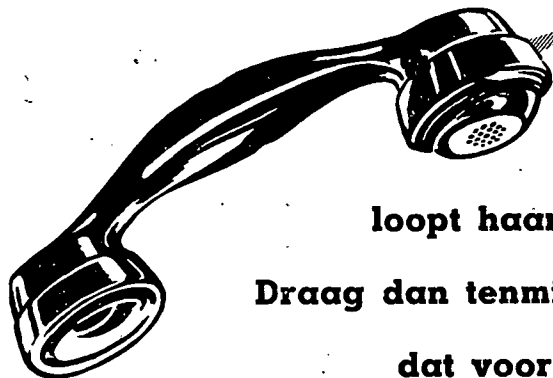
Deze staat maakt een vergelijking mogelijk tussen de in totaal t/m einde van de maand opgelegde aanslagen en de raming. In deze staat zijn — in tegenstelling met staat IV — de aanslagen in de grondbelasting, personele belasting en ondernemingsbelasting vermeld exclusief de gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor, daar deze laatste ook niet in de raming zijn opgenomen.

VERKEER EN VERVOER IN NEDERLAND*).

Omschrijving	Eenheid	Januari 1952	Februari 1952	Maart 1952	April 1952	Mei 1952	Juni 1952	Juli 1952
Indexcijfer vervoer wilde binnenvaart	¹⁾	142	138	148	146	160	147	152
Vervoer wilde binnenvaart	1.000 t.	1.301	1.269	1.355	1.339	1.471	1.345	1.395
Wilde binnenvaart, prestatie	mln t.km	165	166	177	185	207	185	201
Indexcijfer eigen vervoer te water	¹⁾	145	142	160	159	172	168	—
Eigen vervoer te water	1.000 t.	1.015	993	1.117	1.113	1.202	1.177	—
Idem, prestatie	mln t.km	73	73	84	82	92	87	—
Indexcijfer internat. binnenvaart (laadverm.)	¹⁾	79	80	80	76	85	86	93
Binnengekomen schepen (best. Ned.)	Aantal	4.361	4.613	5.139	5.191	5.987	5.734	5.969
Laadvermogen	1.000 t.	2.657	2.685	2.778	2.629	2.969	2.990	3.018
Lading	"	904	933	1.126	1.083	1.265	1.329	1.247
waarvan onder Nederlandse vlag	"	644	668	764	775	907	889	889
" " Belgische vlag	"	99	107	123	119	128	120	115
Vertrokken schepen (herk. Ned.)	Aantal	4.780	4.637	4.996	5.248	5.739	5.898	6.056
Laadvermogen	1.000 t.	2.828	2.657	2.668	2.617	2.879	2.979	3.188
Lading	"	2.190	1.968	1.981	1.926	2.077	2.073	2.146
waarvan onder Nederlandse vlag	"	1.256	1.084	1.112	1.139	1.222	1.196	1.249
" " Belgische vlag	"	199	177	230	260	249	239	230
Schepen in rechtstreekse doorvaart	Aantal	1.592	1.858	1.939	1.760	2.135	2.046	2.406
Laadvermogen	1.000 t.	1.157	1.286	1.244	1.145	1.296	1.288	1.535
Lading	"	761	852	829	780	794	808	916
waarvan onder Nederlandse vlag	"	220	284	290	257	233	229	232
" " Belgische vlag	"	290	302	289	283	335	313	356
Indexcijfer zeevaart (inhoud)	¹⁾	104	101	105	106	107	105	109
Binnengekomen zeeschepen	Aantal	1.571	1.587	1.725	1.760	1.807	1.839	1.941
Bruto-inhoud	1.000 R.T.	4.502	4.369	4.611	4.661	4.693	4.786	4.787
Idem, alleen geladen schepen	"	4.139	3.988	4.103	4.209	4.306	4.359	4.382
waarvan in lijnvaart	"	1.985	1.861	2.151	2.155	2.355	2.234	2.247
Vertrokken zeeschepen	Aantal	1.720	1.612	1.743	1.774	1.845	1.794	1.943
Bruto-inhoud	1.000 R.T.	4.707	4.527	4.622	4.736	4.790	4.534	4.842
Idem, alleen geladen schepen	"	2.827	2.713	2.807	3.000	3.177	2.808	3.081
waarvan in lijnvaart	"	1.990	1.965	2.041	2.132	2.366	2.015	2.249
Goederenvervoer ter zee:								
Gelost bij invoer	1.000 t.	1.570	1.688	2.095	1.396	1.732	1.499	2.014
" bij doorvoer	"	1.973	1.540	1.531	1.362	1.220	1.426	1.572
Geladen ²⁾ bij uitvoer	"	816	596	700	632	663	660	684
" bij doorvoer	"	698	512	502	643	423	571	578
Indexcijfer goederenvervoer Ned. Spoorwegen	¹⁾	151	144	163	148	145	136	147
Goederenvervoer Ned. Spoorwegen, totaal	1.000 t.	1.835	1.755	1.982	1.804	1.766	1.658	1.782
waarvan grensoverschrijdend	"	474	482	602	522	498	458	472
Reizigerskilometers Ned. Spoorwegen	1 miljoen	503	455	498	506	518	524	571
Tonkilometers Ned. Spoorwegen	"	271	252	285	252	245	229	243
Tramwegen, vervoerde reizigers	1 miljoen	33,4	29,5	31,0	30,3	30,2	28,5	—
Interloc. autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	21,7	19,3	18,0	17,2	17,4	17,7	—
Locale autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	17,0	14,7	15,5	14,4	14,3	13,8	—
Indexcijfer verkeer op de rijkswegen	¹⁾	191	199	213	220	224	228	236
Slachtoffers verkeersongevallen								
Overleden	Aantal	71	71	63	83	108	71	108
Ernstig gewond	"	775	750	801	985	1.150	1.069	1.279
Licht gewond	"	643	574	729	1.076	1.272	1.199	1.272
Idem, indexcijfers								
Doden	¹⁾	109	109	97	128	166	109	166
Gewonden	¹⁾	110	103	119	160	188	176	198
Luchtvaart (K.L.M.) ³⁾								
Tonkm (vracht, post en extra bagage)	1.000	3.580	3.635	3.733	3.577	2.920	3.669	3.461
Passagierskm	1 miljoen	68,3	65,4	75,7	78,4	87,1	97,6	108,6

¹⁾ Maandgemiddelde 1938 = 100. ²⁾ Excl. bunkermateriaal e.d. ³⁾ Excl. West-Indië bedrijf.

^{*)} De gemiddelde maandtotalen over de jaren 1950 en 1951 komen voor in „E.-S.B.” no 1831 dd. 25 Juni 1952, blz. 495.

Elke onderneming
loopt haar eigen bedrijfsrisico's.
Draag dan tenminste het risico,
dat voortvloeit uit pensioenaanspraken
van Uw personeel,
over aan een levensverzekering-maatschappij
Die pensioenen zijn safe bij

63272

HET BUREAU
VOOR PERSONEELVERZEKERING VAN

AMSTLEVEN

N.V. AMSTERDAMSCH E MIJ VAN LEVENSVERZEKERING * NIEUWE SPIEGELSTRAAT 17 TE AMSTERDAM

GEMEENTE TIETJERKSTERADEEL
(Hoofdplaats Bergum)

UITGIFTE van

f 1.000.000.- 4¹/₄ pCt. 30-jarige obligatiën,
in stukken van nom. f 1000.- aan toonder
(waarvan reeds f 500.000.- op inschrijvings-
voorwaarden zijn geplaatst)

Ondergetekenden berichten, dat de inschrijving
op bovengenoemde obligatiën zal zijn open-
gesteld op

DINSDAG 25 NOVEMBER 1952

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags
4 uur

tot de koers van 100 pCt.

bij de kantoren van de

ROTTERDAMSCH E BANK N.V.

te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en
Léeuwarden,

op de voorwaarden van het prospectus d.d.
18 November 1952. Exemplaren van het pros-
pectus en inschrijvingsbiljetten zijn bij ge-
noemde kantoren verkrijgbaar.

Bergum, 18 November 1952.

**Burgemeester en Wethouders
der Gemeente Tietjerksteradeel.**

**ECONOMISCH-
STATISTISCHE BERICHTEN**

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam (W.)

Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zonen, Rotterdam

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie
14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam (W.).

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland en de Uniegebieden en
Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar.
Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per
ultimo van het kalenderjaar.

□

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk
Rotterdam (W.).

□

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Koninklijke
Nederlandsche Boekdrukkerij H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam
(Telefoon 69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken
„Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De
administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgave van
redenen te weigeren.

Losse nummers 75 cts.